

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΘΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γνώμες επιφανών για τὸν Φώσκολο	B. de Brimont
Πρῶτο φιλί	Μαρίνον Σιγούρου
Νεοελληνικά Προβλήματα (συνέχεια καὶ τέλος)	Διον. Ζακυνθινού
Τετράστιχα	Σίμων Μενάρδου
Ὁ Σολωμός καὶ ἡ γλῶσσα μας	N. B. Τωμαδάκι
Στὴν κυρία Ἀσπασία Χαλκοκονδύλη	Μυρτιώτισσας
Στὸ Γρίλλο	Μικέλη Ἀβλιχου
Πειρατικές Ἐπιδρομές στὴν Κεφαλονιά	Θ. Σ. Τζαννετάτου
Ἀπ' τὰ «Τραγούδια στὴν Ἀγάπη»	Ρίτας Μπούμη
Τὸ Ἴόνιο Θέατρο (συνέχεια)	M. Βάλσα
Κάποια νυχτιά	Κώστα Δρακόπουλου
Ἀπὸ τὴς Torture della Sfinge	Θεοδόρου Βρίκου
Ἐξω ἅπ' τὴ Ζωή—Τὸ Παραλεταμένο	Μαριέττας Μινώτου
Ἑπτανησιακὰ σημειώματα	Διον. Α. Ζακυνθινού
Γιὰ τὴν Ἴονιο Βιβλιογραφία	
Πνευματικὴ Ζωή.—Ἐκδόσεις.—Περιοδικὰ καὶ Ἐφημερίδες.—Διάφορα.	

Ἔτος Γ' Ἀρ. 1-2

Ἰανουάριος-Φεβρουάριος 1929.

Τὸ τεύχος Δραχ. 6.

ΜΟΝΑΧΟΙ ΑΓΕΩΡΟΥ

ΙΝΚΩΒΑΤΕΙΟΙ

ΔΙΔΟΝΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΝΑΧΟΙ ΑΓΕΩΡΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

AL 53 YL 42.0010

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ 'ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ.

*—
 *Ετησία Δραχ. 50
 *Εξάμηνος » 25
 *Ετησία Εξωτερικού δολλάρια 2
 *Εκδοση πολυτελείας τὸ διπλό.

Διευθύντρια: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ
 » συντάξεως: ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ

—= Τυπώνεται στή Σύρο —=
 *Εμβάσματα, συνεργασία και δ,τι
 άλλο σχετικό με τὸ Περιοδικὸ στέλ-
 νεται στή Διεύθυνση: *Μαριέττα Μι-
 νώτου Διευθύντρια* «'Ιονίου Ἀνθολο-
 γίας» Ζάνυνθον.

Ἀπὸ τὸ Γενάρη ἡ συνδρομὴ τῆς «'Ιονίου Ἀνθολογίας» ἀξιά-
 νεται σὲ 50 δραχμὲς τὸ χρόνο καὶ σὲ 25 γιὰ τὶς ἔξη μῆνες. Γιὰ δὲ
 τὸ ἐξωτερικὸ σὲ 2 δολλάρια. Κι' αὐτὸ γιὰτὶ τὸ πρόγραμμα τῆς «'Ιο-
 νίου Ἀνθολογίας» εἶνε νὰ τραβήξῃ μπρὸς καὶ νὰ φτάσῃ στὸ σκοπὸ
 τῆς. Γι' αὐτὸν ὑποβάλλεται σὲ ὑπέρρογκα ἐξοδα μετὰ τῆς βεβαιότητος πὼς
 οἱ συνδρομητὲς τῆς κι' οἱ φίλοι τῆς θὰ τὴν ὑποστηρίξουν μ'ἀγάπη κι'
 ἐνθουσιασμό. Ἀντὶς ὅμως τῆς μικρῆς αὐτῆς ἀξίτητος, ἡ «'Ιόνιος Ἀν-
 θολογία», θὰ χάρισῃ στοὺς συνδρομητὲς τῆς τοῦ 1929 μόλις ἐμβά-
 σουν τὴν συνδρομὴν τους, τὸ περίφημο Λεύκωμα τῆς Ζακύνθου, ποὺ
 πουλιέται μόνο του 45 δραχμὲς.

*Ἔτσι μετὰ 50 μόνο δραχμὲς θάχουν τὴν «'Ιόνιος Ἀνθολογία» γιὰ
 ἓνα χρόνο, (πάνω ἀπὸ 200 σελίδες) καὶ τὸ Λεύκωμα (200 καλλι-
 τεχνικὲς σελίδες μετὰ 100 εἰκόνες), τὸ μνημεῖο αὐτὸ τῶν ἑορτῶν τῆς
 Ζακύνθου.

*Ἐμβάσετε λοιπὸν τὸ ταχύτερο τὴ συνδρομὴν σας τοῦ 1929 (πε-
 νήντα δραχμὲς) γιὰ νὰ τὸ λάβετε δωρεάν κι' ἐλεύθερο ταχυκὼν τελῶν.

Μ' αὐτὸ τὸ φύλλο ἀρχίζει ἡ Γ' χρονιά τῆς «'Ανθολογίας». Ὁ Β'
 τόμος 124 σελίδες πουλιέται ἐφ' ὅσον δὲν ἐξαντληθῇ στὰ Γραφεῖα
 μας γιὰ πενήντα δραχμὲς.

*Ἀργότερα θὰ τυπώσωμε ἐξώφυλλο καὶ πίνακες περιεχομένων γιὰ
 τοὺς δυὸ προηγούμενους τόμους καὶ θὰ τὰ στείλωμε δωρεάν στοὺς
 συνδρομητὲς μας.

*Ἡ «'Ανθολογία» πουλιέται στὴν Ἀθήνα στὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς
 «'Εστίας», Κολλάρου, Ἐλευθεροῦδάκη, Ζηκάκη καὶ Ράλλη. Στὴν
 Πειραιᾶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο Ἡλιάδης καὶ Σώμου. Στὴν Ἀλεξάνδρεια
 στὰ «Γράμματα».

Στὸ ἐρχόμενο φύλλο: «Οἱ γυναῖκες στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανά-
 σταση», ἐνδιαφέρουσα καὶ πολύτιμη μελέτη τοῦ ΚΩΝΣΤ. ΡΑΛΟΥ,
 καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Προέδρου τῆς Ἑθνολογικῆς Ἑταιρείας.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΓΛΗ ΤΟΥ ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ

ΓΝΩΜΕΣ ΕΠΙΦΑΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΩΣΚΟΛΟ

*Nâître dans cette île de Zante qui fut peut-être du
 royaume d'Ulysse.. Mêler en soi le sang Grec et le sang
 d'Italie. Aimer !.. Aimer la Nature et l'art, et connaître
 avec désespoir le néant des choses humaines.. La fallait
 il plus à un Ugo Foscolo pour se révéler grand poète?*

B. de BRIMONT

ΠΡΩΤΟ ΦΙΛΙ

*Στὸ ἀπόκοσμο τὸ φῶς ξεπλανεμένη
 δνειρευόταν μιὰ δειλὴ ψυχὴ
 σὰν πεταλούδα χρυσοπλουμισμένη
 στὴ μαγικὴ τῶν Πόθων χαραυγὴ.*

*Ὁ ἥλιος τῆς Ἀγάπης, σὰν ἀχιτίδα,
 ρίχνει τὸ πρῶτο πλανερὸ φιλί...
 κ' ἐξύπνησε τὴ μυστικὴν ἐλπίδα
 κ' ἐμέθυσε τὴν πάναγνη ψυχὴ.—*

*Ἀθῶα ψυχὴ! τ' ὄνειρο 'πὼς πεθαίνει,
 πῶς γοργασβένει μες στὴν ἡδονή...
 γλυκὸ φαρμάκι σ' ἔχει ποιτισμένη
 τῆς Ἀγάπης τὸ πύρινο φιλί!*

ΙΑΚΩΒΑΤΕΡΟΣ
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΟΥ

(Ζάνυνθος, Μάρτης 1903)

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

ΑΛΚΗ ΘΡΥΛΟΥ: Στοχασμοί για τὸ δημοτικὸ τραγούδι καὶ ἄλλοι στοχασμοί. Κριτικές μελέτες IV. Ἀθήναι 1928 σ. 106 Σχ. 8° μ.

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο).

Αὐτὰ τὰ λίγα ἤθελα νὰ ἀντιτάξω στὴ μελέτη τοῦ Ἀλκη Θρύλου. Πιστεύω στὶς εὐγενικὲς ἠθικὲς δυνάμεις, ποὺ κλείει μέσα του τὸ δημοτικὸ τραγούδι. Θὰ εἶμουν ἐτοιμος νὰ ὁμολογήσω καὶ τίς ἀδυναμίες του. Νὰ ἀρνιώμαστε ὅμως τίς ἠθικὲς αὐτὲς δυνάμεις εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ ὁμολογοῦμε ὅτι δὲ γνωρίσαμε τὸ δημοτικὸ τραγούδι, ὅτι εἴμαστε ἀνίκανοι νὰ νοιώσουμε τὴν ψυχὴ τοῦ μαρτυρικοῦ μας λαοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ζήτημα συνδέεται μὲ τὴν ἀνάλυση τῆς ἄλλης μελέτης τοῦ Ἀ. Θρ. Ἡ Ἑλλάδα γυρεύει τὴν ἑαυτὴ της, ἐρχομαι ἀμέσως σ' αὐτή.

Ὁ συγγραφέας, ἀφοῦ γκρέμισε τίς ἀξίες τίς ἠθικὲς τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, ἀφοῦ πείστηκε ὅτι καμμιά σωτηρία, καμμιά πρόοδος δὲν μπορεῖ νὰ ξεπηδήσῃ ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια τοῦ νεοελληνικοῦ λαοῦ, θέλησε νὰ μᾶς δώσῃ ἓνα ἀντισήκωμα: νὰ μᾶς ὑποδείξῃ τίς πηγές, ἀπὸ τίς ὁποῖες θὰ φέρουμε τὸν πολιτισμό. Ἡ Εὐρώπη! Αὐτὴ πρέπει νὰ φτάσουμε, μ' αὐτὴ νὰ ἐξισωθοῦμε, αὐτὴ νὰ μιμηθοῦμε τυφλά. Καὶ θὰ ἔρτῃ πιά μιὰ μέρα ποὺ θὰ ἀφομοιωθοῦμε τελικά, θὰ γίνουμε καὶ μεῖς Εὐρωπαῖοι. Αὐτὰ συμβουλεύει ὁ Ἀ. Θρ.

Δὲν πιστεύω προσωπικά ὅτι ὁ νεοελληνικὸς λαὸς ἀποτελεῖ ἓνα φαινόμενο ξεχωριστὸ σ' ὅλο τὸν κόσμο. Πιστεύω ὅμως ὅτι εἶναι λαὸς ἔξυπνος, μέ πίστη στὰ ἰδανικά του, μὲ δύναμη νὰ ὑποτάξῃ τὰ ξένα στοιχεία καὶ νὰ τὰ κάνη δικὰ του (πρὸβλ. τὴ συμμόρφωση τῶν ξένων λέξεων καὶ τὸ σλαβικὸ ζήτημα). Πιστεύω ὅτι σὲ μιὰ φωτεινὴ καθοδήγηση, μὲ μιὰ πολιτικὴ στοργὴ θὰ μπορέσῃ νὰ ἀναπτύξῃ τίς ἠθικὲς του δυνάμεις, «νὰ ξεπεράσῃ τὸν ἑαυτὸ του» ὅπως λέει ὁ συγγραφέας, ἀλλὰ πάντα μὲ κέντρο τίς ἀτομικὲς του ψυχικὲς δυνάμεις. Ἐπίσης πιστεύω ὅτι γιὰ νὰ γεννηθῇ μιὰ λογοτεχνία ἀληθινὴ πρέπει νὰ προϋπάρχῃ πίστη στὸν ἑαυτὸ μας κι' ὅχι διάθεση γιὰ ξενικὲς θεματογραφίες. Νὰ πάρουμε ἀπὸ τὴν Εὐρώπῃ ὅ,τι μᾶς εἶναι χρήσιμο, κυρίως γιὰ τὴν καθημερινὴ ζωὴ. Ἀλλὰ νὰ μιμηθοῦμε μαῖμουδίστικα τοὺς Εὐρωπαίους ὅχι μόνο βλαβερό τὸ βρίσκω, ἀλλὰ καὶ πραχτικά ἀστείο. Ὁ συγγραφέας μᾶς διευκολύνει: νὰ στείλουμε λέει στὴν Εὐρώπῃ παιδιὰ νὰ σπουδάζουν, νὰ παρακολουθήσουν τὰ σύγχρονα ρεύματα, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ μᾶς τὰ μεταφέρουν καὶ νὰ κινήσουν καὶ σὲ μᾶς τίς ἴδιες ἀνησυχίες, (σ. 60). Εἶναι τάχα αὐτὸ δυνατό; — Διστάζω πολὺ νὰ τὸ παραδεχθῶ. Πρῶτα πρῶτα γιὰτὶ ἔχω σχηματίσει τὴν ἀντίληψιν ὅτι ἡ Εὐρώπῃ, ἡ κουρασμένη Εὐρώπῃ δὲν ἔχει σήμερα, ὅπως μιὰν ἄλλη ἐποχὴ, στοιχεία, ποὺ νὰ μποροῦν νὰ ἀφομοιωθοῦν, καὶ νὰ ἐμπνεύσουν. Ἡ σημερινὴ φιλολογικὴ καὶ καλλιτε-

χνικὴ κίνησις καὶ τὰ προβλήματα, ποὺ ἀπασχολοῦν τοὺς πρωτοπόρους τῆς Εὐρωπαϊκῆς σκέψης, δὲν μπορεῖ χωρὶς ζημία νὰ μεταβιβαστοῦν σ' ἓνα μέρος, σὰν τὴν Ἑλλάδα. Ὑστερα δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶμε καὶ τοῦτο: ὅτι, δηλαδή, πολὺ συχνὰ ἡ Δύσις στρέφεται πρὸς τὴν Ἀνατολή. Ἀπόδειξις ἡ μεγάλῃ πρόοδος τῶν ἱστορικῶν ἐπιστημῶν, ποὺ ἀναφέρονται στὶς χώρες τῆς Ἀσίας καὶ ἡ ξεχωριστὴ δόξα ἐνὸς ἀνθρώπου, ἀντιπροσώπου τοῦ Ἀνατολικοῦ πνεύματος, τοῦ Ραμπιτρανὰ Ταγόρ.

Μὰ ἐκτὸς ἀπ' αὐτὸ ὑπάρχει μιὰ πολὺ σοβαρώτερη ἀντίρρηση. Εἶνε ἀλήθεια, κάτι τόσο εὐκολο, τόσο ἀπλὸ νὰ μπάσουμε στὴ χώρα μας προβλήματα, ποὺ δὲν ἔχουν γεννηθῇ μοναχὰ τους μὲς στὴν ψυχὴ μας, ὅχι γιὰτὶ ἱστορικοὶ ὄροι μᾶς ἐσπρωξάν σὲ μιὰ πνευματικὴ ἐπικοινωνία μὲ ξένους πολιτισμούς, ἀλλὰ μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ συνειθίζονται στὴν Εὐρώπῃ; — Ἀτομικά, πολὺ ἀμφιβάλλω καὶ φοβοῦμαι μήπως μιὰ τέτοια ἄγωνα προσπάθεια πνίξῃ καὶ τὴ μικρὴ φλόγα ποὺ ἀκόμα σιγοκαίει μέσα στὰ στήθια μας. Γιατί, γιὰ νὰ δημιουργήσῃ κανεὶς πρέπει νὰ αἰστανθῇ πὼς ἔχει νὰ δώσῃ κάτι ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του, πὼς ἡ ζωὴ του εἶναι ἀρκετὰ πλούσια, ὥστε νὰ ἀπλωθῇ καὶ νὰ δώσῃ τὴν πνευματικὴ χαρὰ καὶ στοὺς ἄλλους. Γιατί ἡ λογοτεχνία δὲν εἶναι μιὰ συνθήκη, ποὺ νὰ τὴν ἀποχτᾷ κανεὶς, ὅπως ἀποχτᾷ τὴ γνώση μιᾶς γλώσσας, θεματογραφώντας καὶ μιμούμενος ὀρισμένους συγγραφείς. Στὴν Ἑλλάδα διαβάξαι κανεὶς πολλὰ μέτρια ἢ κακογραμμένα ἔργα νέων λογοτεχνῶν. Ἄν ὅμως ἐπιχειρήσῃ κανεὶς νὰ διαβάσῃ ἔργα νέων λογοτεχνῶν, ποὺ τυχαίνει νὰ ζοῦν στὸ Παρίσι, ἢ ἐπου ἄλλου, — δὲν ἐννοῶ, βέβαια, μερικῶν, ποὺ ἔχουν πάρει μιὰ ὀρισμένη θέση στὴν Ἑλληνικὴ ἢ στὴ Γαλλικὴ Φιλολογία, οὔτε μερικῶν νέων, ποὺ τὸ ἔργο τους ἀποδείχνει κάποια προσπάθεια — θὰ ἀποθαρρυνθῇ τελειωτικά. Θὰ ἴδῃ ἓναν Ἕλληνα, ποὺ πασχίζει νὰ ψευτίσῃ τὸν ἑαυτὸ του, γιὰ νὰ φανῇ πὼς μπῆκε στὴ γαλλικὴ ζωὴ καὶ ἔζησε ὅλα τὰ προβλήματα, ποὺ τὴν ἀνησυχοῦν!

Ἀπὸ τὴν ὥρα, ποὺ ἀρχίσα νὰ γράφω αὐτὸ τὸ σημεῖωμα ἓνα ὄνομα ἔρχεται ἀδιάκοπο στὸ νοῦ μου, τὸ ὄνομα τοῦ Σολωμοῦ καὶ τὸ δικό του τὸ παράδειγμα. Ὁ καθένας ξέρει πὼς ὁ μέγας μας ποιητὴς μελέτησε πολὺ τίς ξένες φιλολογίες — φιλολογία μάλιστα ἀκμῆς κι' ὅχι ξεπεσμοῦ — καὶ πὼς ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὰ προβλήματα, ποὺ ἀπασχολοῦσαν τὴν Εὐρωπαϊκὴ σκέψιν. Ὄντας ὅμως ἀληθινὸς ποιητὴς κατ'ὀρθωσεν σιγά-σιγά νὰ ἀπαλλαχθῇ ἀπὸ τὸ βάρος τῆς μελέτης καὶ νὰ ἀναπτύξῃ τίς βάσεις μιᾶς λογοτεχνίας, στηριζομένης πάνω στὸν ἑθνικὸ χαρακτήρα. Τὰ λιγοστά συντρίμματα τῶν «Ἐλευθέρων Πολιτικῶν», τοῦ «Κρητικοῦ» καὶ τὰ ἄλλα μικρότερα ἀριστουργήματα τῆς τελευταίας ποιητικῆς του περιόδου δείχνουν πόσο ὁ Ποιητὴς προσπάθησε νὰ δώσῃ στὰ νοήματά του τὸ ἐντομα τὸ ἐθνικόν,

τὴν κλασσικὴ ἀπλότητα καὶ τὸ χρῶμα τοῦ δημοτικοῦ στίχου. Καὶ —γὰρ νὰ τελειώσω ἐπὶ τέλους τὸ πολὺ μακρὸ μου σημεῖωμα—θέλω νὰ ἀναφέρω τὸ στοχασμὸ τοῦ ἴδιου τοῦ Σολωμοῦ σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα ποῦ μᾶς ἀπασχολεῖ: «ὁ θεμελιώδης ρυθμὸς, λέγει, ἄς στηλωθῇ εἰς τὸ κέντρο τῆς Ἐθνικότητος, καὶ ἄς ὑψώνεται κάθετα, ἐνῶ τὸ νόημα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο πηγάζει ἡ Πόλις, καὶ τὸ ὁποῖο αὐτὴ ὑπηρετεῖ, ἀπλώνει βαθμυδὸν τοὺς κύκλους του».

Παρίσι, Ἰούνιος 1928.

ΔΙΟΝ. Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΣ

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

I

ΕΙΣ ΤΟΝ Κ. ΑΝΤ. ΜΑΤΕΣΙΝ

Τὸ προτινὸ σπιτάκι μας κονιάζω ποῦ χαλοῦν
θωρῶ τὴν καμαροῦλλα μου φῶς ὄλη, δίχως στέγη,
καὶ μὲ τὲς πέτρες χρόνια μου, θαρρῶ, κατρακυλοῦν
καὶ καθεμιὰ τους σκορπιστὴ κάποιο κρυφὸ πῶς λέγει!

II

Παιδοῦλλα καὶ στὸ φέρετρο πῶς ὁμορφα κοιμᾶται.
Ἄ! τὰ κλειστά ματάκια δὲν θ' ἀνοίξῃ ἄλλο πρωῒ.
Μὰ πάλι σὰν παρηγοριὰ στὰ χνᾶ χεῖλη πλανᾶται:
μυστήριον εἶν' ὅχι ὁ θάνατος, μυστήριον εἶν' ἡ ζωὴ!

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

Ν. Β. ΤΩΜΑΔΑΚΙΣ

Ο ΣΟΛΩΜΟΣ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

Πολλοὶ ἔναι οἱ δρόμοι πῶς ὁ νοῦς.
(Δ. Σολωμὸς)

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο).

Μετὰ τριετίαν ἀφιερώνει εἰς τὰ Γράμματα δλοκλήρους σελίδας λέγων ὅτι «ὡς τὴν ὥρα ὅσοι γὰρ τὴ γλῶσσα μίλησαν τοῦ Σολωμοῦ τὰ εἶπαν κάπως σύντομα καὶ γενικὰ καὶ λίγα ἀόριστα· κ' ἐκεῖνοι ποῦ ὀρθὰ εἶδαν κ' ἐκεῖνοι ποῦ δὲν εἶδαν τίποτα..... Καθὼς ὅλες οἱ ἰδέες δὲν τοῦ ἤρθεν (τοῦ Σολωμοῦ) ἀνεδοκατέβατῃ καὶ ἡ γλῶσσικὴ ἰδέα. Καὶ δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ τοῦτο: "Ὅσα ἡ πόλις τοῦ Σολωμοῦ ἀνυψώνεται τόσο ἡ γλῶσσα του γίνετα κανονικώτερη, δηλαδὴ δασκαλικώτερη» (1). Προτείνει δὲ νὰ ἐξετασθῇ «ποῦ θὰ

(1) Κ. Παλαμᾶ Γράμματα Α—Β 1904—1907 Α' σ. 39.

ἦταν εὐκολο νὰ διορθωθῇ σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς δημοτικῆς ἢ γλῶσσα (τοῦ Σολωμοῦ) δίχως νὰ πάθῃ τίποτε ἢ μορφή τοῦ στίχου καὶ ποῦ τέτοιον διορθῶμα θὰ ἦταν ἀδύνατον» (1). Ἡ πρότασις αὐτὴ δὲν πιστεύω νὰ ἐλέχθῃ εἰς τὰ σοβαρά. Διότι τότε θ' ἀναλάβω κ' ἐγὼ νὰ ἐξελληνίσω τὸν κ. Παλαμᾶν ὅπως κάποιοι ἄλλοι κάποτε τὴν Ἐρωφίλην. Ἀκόμα προτείνει νὰ εὐρωμεν τοὺς ἰδιωτισμοὺς, τὴν ἐπίδρασιν τῆς Ἑπτανησιακῆς, τῆς Κρητικῆς γλώσσης κλπ. καὶ «ποῦ καὶ πῶς φαίνεται ἡ ἐνέργεια τῆς καθαρεύουσας» (2).

Καὶ ὁ Σπυρίδων Λάμπρος παραβάλλων καθ' ὅλα τὸν Σολωμὸν μὲ τὸν Σιμωνίδην τὸν Κεῖον, ὅχι καὶ τόσο ὡς νομίζω ἐπιτυχῶς, ἐπιλέγει «Τέλος δ' ὡς ὁ Σιμωνίδης λέγεται ἀποπειραθεὶς νὰ γίνῃ ἀναμορφωτῆς τῆς ἀρχαίας ὁρθογραφίας.....εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον, οὕτως ὁ Σολωμὸς ἐπεζήτησε ν' ἀποβῇ ἡγέτης τῆς γλωσσικῆς σχολῆς, ἥς τὰς ἀρχὰς διετράνωσε μὲν ἐν τοῖς ποιητικοῖς αὐτοῦ ἔργοις, ἐξέθηκε δ' ἐν τῷ διαλόγῳ μεταξὺ Ποιητοῦ καὶ Σοφολογιστάτου» (3).

Ὁ Σολωμὸς ἐθεωρήθη ἀνέκαθεν ὁ ὑπέρμαχος τοῦ δημοτικισμοῦ καὶ εἶθε ὁ δημοτικισμὸς τέτοιους μόνον νὰ εἶχεν ὑπερμάχους. «Ὁ δημοτικισμὸς παλεῦντας» λέγει ὁ ἐπικριτὴς τοῦ Σολωμοῦ Φάνης Μιχαλόπουλος «ἔνα μόνον ὄνομα ἐπεκαλέστηκε, ἔνα μόνον ὄνομα πρόβαλε πάντοτε ἐναντίον τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς μούχλας ποῦ τὸν χτύπαγε καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἦταν Σολωμὸς» (4). Καὶ πραγματικῶς. Ὁ Σολωμὸς ὅμως εἶναι πολὺ διάφορος ἀπὸ ὅτι τὸν ἐφαντάζοντο καὶ τὸν ἐπιθυμοῦσαν.

Ζῶντος τοῦ Σολωμοῦ εἶχαν δημοσιευθῇ ἀπὸ ὅσα εἶχε γράψει, ἐν γνώσει τοῦ μὲν 16 ὀκτάστιχα τοῦ Λάμπρου εἰς τὴν Ἀνθολογίαν (1834) καὶ ἡ Φαρμακωμένη (1857), ἐκ χειρογράφου δὲ τὸ ὁποῖον εἶχεν ὁ Τρικούνης εἰς Μεσολόγγι, ὁ ὕμνος (1824) (5). Ἀκόμη ἐδημοσιεύθη χειρόγραφος ἡ Ὁδὴ εἰς Μοναχὴν (1829), ὡς μαρτυρεῖ ὁ Πολυλάς (6), ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ δὲ κλαπέντα ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου Στράνη εἰς Κέρκυραν, ἐνῶ ὁ ποιητὴς ἔμενεν εἰς Ζάκυνθον, ἰταλικά του ποιήματα (7). Εἶχεν εἶπει δὲ ὅτι θὰ ἐτύπωνεν ἕνα μέρος τῶν Ἑλευθέρων πολιορκημένων (8).

(1) Αὐτόθι σ. 40 κ. ε.

(2) Γύρω στὸ Σολωμὸ Β' σ. 165—166.

(3) Γύρω στὸ Σολωμὸ Β' σ. 165—166.

(4) Εἰς περιοδικὸν Κριτικὴν ἀρ. 8 σ. 66.

(5) Βλέπε Γύρω στὸ Σολωμὸ Β' τὸν πρόλογον τοῦ Παλαμᾶ σ. 74—75 καὶ τὸν ἀπὸ τῶν ἀπινύων τοῦ Σολωμοῦ πρόλογον Πολυλά σ. λα', καὶ ὅσα ἐσχάτως ἔγραψεν ὁ Βλαχουρίδης.

(6) Εἰς πρόλογον ἀπινύων σ. κθ'.

(7) Εἰς περιοδικὸν Improvisate del N. Sig. Con. Dionisio Salamon, Corfù 1822.

(8) Σολωμὸς ποιήματα καὶ Ὁδὴ εἰς τὸν θάνατόν του ἐν Ἀθήναις 1857 ἐκ-

Μετά τὸν θάνατόν του ἔχομεν διαφόρους ἐκδόσεις (1) ἢ κυριωτέρα τῶν ὁποίων εἶναι ἡ γενομένη συνεργασία Κουαρτάνου, Μάτεσι, Πολυλά κλπ., μὲ τοὺς γνωστοὺς προλόγους τοῦ πρώτου καὶ τοῦ τελευταίου (2).

Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οὐδεὶς μέχρις σήμερον ἐσεδάσθη ὅσον ἔπρεπε τὰ χειρόγραφα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητοῦ. Ὁ Πολυλάς βεβαίως ἐδρέθη πρὸ χάους, διότι ἐνῷ θ' ἀνέμενε συγκεκοτημένα ποιήματα δὲν ἤυρε παρὰ ράκη. Καὶ αὐτὰ τοῦ τὰ παρέδωκεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ Δημήτριος, ὑπάρχει δ' ὑπόνοια ὅτι διὰ τὰ μικράνῃ ἢ δόξα τοῦ ποιητοῦ εἶτε ἐκάησαν (3), εἶτε ἐκρύβησαν τὰ χειρόγραφα του. Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐδρέθησαν «μονάχα ξεσκίσματα πού δὲ ράβονται, χάσματα πού δὲ γιομίζονται, μονάχα λίγα συντρίμματα τῶν ἀλθερίων κόσμων. Πεζὰ σχεδιάσματα, Ἰταλικά, μισὰ κομμάτια, ἀπομονωμένοι στίχοι...ὀλιγοστίχες ἁράδες, στοχασμοὶ ἀσυνάρτητοι...κάποια ἐλπίδα γλυκότεραν (οἱ ἐκδότες) πῶς κάπου μιὰ μέρα ἡ θεία δικαιοσύνη θὰ παρουσίαζε τὰ ἔργα» ὥς μᾶς λέγει ὁ Παλαμάς (4), προτρέπων εἰς τὴν ἐπανεξέτασιν τῶν κριθέντων (1901). Ὅταν λοιπὸν πάλιν ἐπανεξεδίδετο ὁ Σολωμὸς (1901) ὁ Παλαμάς διερωτᾷται εἰς τὰ σωζόμενα τὰ ὁποῖα εἶναι γνήσια ἢ καὶ νόθα «σὲ ποῖα μεριὰ δούλεψε τὸ χέρι τοῦ ποιητοῦ καὶ ποῦ τὸ χέρι τοῦ ξένου; Δὲν τὸ καλογνωρίζομε....Πῶς τὴν ἤθελε τὴ δημοτικὴ γλῶσσα ὁ ποιητής; καλὰ δὲν τὸ ξέρομε, ἀφοῦ καλὰ δὲ τὸ ξέρομε πῶς τὴν ἔγραφε» (5). Τὸ ζήτημα εἶνε τόσο σπουδαῖον καὶ ὅμως τὸ εἶχαν ἀφήσει νὰ κοιμᾷται.

Ὁ Πολυλάς εἰς τὰ προλεγόμενα μᾶς λέγει· «Ἰδοὺ ὅσα δύναμαι νὰ μαρτυρήσω περὶ τοῦ μεγάλου ἀνδρός, ἔκπρὸς τὴν *προφορικὴν παράδοσιν* τοῦ ἰδίου καὶ τῶν φίλων του, καὶ ἀπὸ τὴν *θρησκευτικὴν ἔρευναν* τῶν ἰδιογράφων του ὅσα ἤυρε καὶ μοῦ ἐπαράδωσε ὁ ἀξιοτίμος ἀδελφός του» (6), καταφανὲς δὲ εἶναι ὅτι καὶ ὁ Πολυλάς ἐνόμιζεν ὅτι ὑπῆρχον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του τὰ ἔργα τοῦ ποιητοῦ, ἀδιάφορον ἂν δὲν ἐγνώριζε ποῦ, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ τέλους τοῦ προλόγου του εἰς τὰ *Εὐδρισκόμενα*. Καὶ ἐνῷ ὁ Παλαμάς ἐχαρκτηρίζε τὴν ἐκδοσὶν τοῦ 1859 «κριτικὴ» καὶ γενομένην «μὲ ὅλη τὴ δυνατόν

δόται Μαιτσαδίνος καὶ Αἰλλαπόρτας—Συλλογὴ τῶν γνωστῶν ποιημάτων τοῦ ἱπποῦ Δ. Κόμ. Σολωμοῦ ἐν Ζακύνθῳ τυπογρ. Ρωσσολίου 1857—Δ. Σολωμοῦ τὰ εὐδρισκόμενα, θαπνὴν Τερζάκη, Κέρκυρα 1859—Ἀπαντα, μὲ προλεγόμενα τοῦ Δε Βιάζη· ἐκδότης Ραφτάνης 1880 Ζάκυνθος—ἡ ἐκδόσις τοῦ 1901 εἰς τὴν βιβλιοθήκην Μαρσέλλῃ—καὶ ἡ εἰς τὴν ὁποίαν παραπέμπομεν τοῦ Ἐλευθεροῦ δάκκ. Ὑπάρχει καὶ ἐκδοσις πανηγυρικὴ (Λεωρέτιν) Ἀθῆναι 1903 οὐχὶ σοβαρὰ.

(1) Βλέπε βιβλιογραφίαν.

(2) (3) Γύρω στὸ Σολωμὸ Β' 41—44.

(4) Αὐτόθι σ. 82.

(5) Αὐτόθι σ. 74.

(6) Εἰς προλεγόμενα σ. νδ'.

προσοχὴ καὶ τὴν εὐλάβειαν» (1), ἀπεδείχθη κατόπιν ὅτι οὔτε τὸ ἐν εἶχεν ἡ ἐκδοσις οὔτε τὸ ἄλλο. Διότι ἐνῷ οἱ περισσότεροι ἐδίσταζαν διὰ τὸν θρόνον τῶν χαμένων χειρογράφων τοῦ ποιητοῦ, ὁ δὲ Φ. Μιχαλόπουλος ἀπεφαίνετο ὅτι «ὁ Σολωμὸς ἔμεινε καὶ θὰ μείνῃ ἕνα θαυμαστὸ ἀπόσπασμα χωρὶς τὴν ἐλπίδα τῆς ἀνευρέσεως καὶ νέων συμπληρωμάτων γιὰ τέτοια δὲν ἐγράφησαν ποτέ» (2), ἰδοὺ τὸν Νοεμβρίον τοῦ 1926 ὁ κ. Καιροφύλας μὲ δύο χρονολογήματά του εἰς τὴν Ἑστίαν (3) μᾶς ἀγγέλει ὅτι ἤυρε τὰ χειρόγραφα τοῦ ποιητοῦ, πεζὰ, Ἑλληνικά, παραλλαγάς, ἐλευθέρους πολιορκημένους, πόρφυραν, ἰκὴν καὶ τὸ λυρικὸν ποίημα τοῦ Byron πολὺ διαφορετικὸν ἢ ὅτι τὸ γνωρίζομεν ἡμεῖς. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ τὰ ἐνέχη σημασίαν καὶ κάθε δημοσίευσιν μελέτης διὰ τὸν Σολωμὸν ἔπρεπε ν' ἀνασταλῇ ἕως ὅτου ἴδῃ κανεὶς τὰ συμπεράσματα τοῦ Καιροφύλα.

Τὸ συμπέρασμα βέβαιον δὲν ἦτον ἀποκαρδιωτικὸν ἀλλ' ὅχι καὶ τὸ εὐκατεῖον. Ἐνόησα ὅτι ὅλοι ὅσοι ἐξέδωσαν ἕως τῶρα τὸν Σολωμὸν τὸν ὀρθογράφησαν ὅπως ἤθελεν ὁ καθένας, καὶ ὅτι δὲν ἦτο μόνος εἰς τοῦτο ὁ καθηγητὴς Ν. Πολίτης διὰ τὴν ἐκδοσὶν τοῦ 1901. Ἔτσι καὶ ὁ Καιροφύλας ἀντὶ νὰ ἀφίσῃ τὴν ὀρθογραφίαν τοῦ ποιητοῦ ὅπως ἦτο, μὲ ὅλα τὰ λάθη καὶ τὰς διορθώσεις τῆς, τὴν μετέβαλε κατὰ τὴν δρεξίν του, μεταφράσας καὶ τὰ Ἰταλικά ποιήματα εἰς γλῶσσαν δημοτικὴν διὰ τὰ δημοῶν δῆθεν μὲ τὴν γλῶσσαν τοῦ Σολωμοῦ.

(Ἐχει συνέχεια).

Ν. Β. ΤΩΜΑΔΑΚΙΣ

(1) Ἐνθα καὶ ἀνωτέρω σ. 78.

(2) Κριτικὴ ἀρ. 11 σ. 92.

(3) Ἐφημερὶς «Ἑστία» 18 καὶ 19 Νοεμβρίου 1926 ἀρ. φύλλων 11609, 11610.

ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΑΣΠΑΣΙΑ ΧΑΛΚΟΚΟΝΔΥΛΗ (ΤΟ ΓΕΝΟΣ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ)

Πόσα φωλιάζουν μέσα σου! τὸ ἡρωϊκὸ τὸ αἶμα
ποῦ σοῦδωσε ὁ πατέρας σου κι' ἀνθεῖ μὲς τὴν καρδιά σου,
—τὸ νοιώθω ἀπ' τὸ νοσταλγικὸ καὶ τὸ βαρὺ σου βλέμμα—
παλεύει μὲ τὴν κούραση τῆς μητρικῆς γεννιᾶς σου.
Μ' ἂν καὶ σὲ πάθος σιωπηλὸ τυλίγῃ ἡ ζωὴ σου,
ἀσβυστὴ πάντα τὴν κρατᾷ τὴ φλόγα τῆς φωτιᾶς σου.
Στὴν ὕφανε ἡ λεβέντισσα ἡ Μάνη τὴν ψυχὴ σου,
κι' ἡ ἐρωτιάρα ἡ Βενετιά τὴν ξωτικὴ ἐμορφιά σου.

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΣΤΟ ΓΡΙΛΛΟ

Καὶ μὲν γοῖλλο πού τὸ ἴδιο λές
τραγουδῖ πάντα κρὶ—κρὶ—κρὶ.
Μ' αὐτὲς σου τίς φωνὲς τίς κλαυθυμνῆς
σάν τί νὰ λές;

Λές τὴ ζωὴ πικρὴ.

ΜΙΚΕΛΗΣ ΑΒΛΙΧΟΣ

ΠΕΙΡΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΟΜΕΣ ΣΤΗ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ

ΔΥΟ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Και για τη Κεφαλονιά ήταν αληθινή μάστιγα στα περασμένα χρόνια ή πειρατεία, ή ενσάρκωσι αυτή της βίας, που έσπερνε το τρόμο και τη καταστροφή σ' όλα τα νησιά και σ' όλα τα παράλια της Μεσογείου απ' τη παλιά εποχή έως τα τελευταία χρόνια, που οι Γάλλοι έβαλαν τελεία και παύλα στην κηλίδα αυτή της ιστορίας της ανθρωπότητας. Ένα επάγγελμα όχι βέβαια απαλλαγμένο από κινδύνους, μα τόσο προσοδοφόρο, όσο του πειρατή, άνοιγε την δρεξη κάθε άρχοσχολου και ριφοκίνδυνου ανθρώπου.

Η πειρατεία, είπαμε, είχε εφεύρεισι των αρχαίων χρόνων (1) και φυσικά και η Κεφαλονιά δεν τη γνώρισε χθές. Μεγάλες διαστάσεις έλαβε στους χρόνους τους Ρωμαϊκούς. Με κέντρα τη Κιλικία κι' άργότερα τη Κρήτη κρατούσε στα χέρια της όλη τη Μεσόγειο. Ο Πομπήιος χρειάστηκε 3 χρόνια για να τες εξολοθρεύση. Και τότε θά υπέφερε όχι λίγο ή Κεφαλονιά, μα οι ειδήσεις είναι πολύ λίγες. Πέρασαν χρόνια πολλά κι' έπρεπε να πέση ή ναυτική δύναμη του Βυζαντίου για να ξεφυτρώσουν ένα σωρό κυρίαρχοι της θάλασσας και να ξαναζήση ή πειρατεία στη παλιά της έκτασι και αγριότητα. Οι πειο φοβεροί είναι οι Άγαρηνοί ή για να μεταχειρισθούμε το λαϊκό τους όνομα, οι Σαρακηνοί.

Ακόμα και σήμερα σώζεται ή ανάμνησις των επιδρομών αυτών. Δεν είναι σπάνια τα τοπωνυμικά Σαρακήνια Σαρακηνατό, που χωρίς άμφιβολία σε τέτοιες επιδρομές έχουν την αρχή τους. Κι' άφοδ έγινε λόγος για τους Σαρακηνούς πρέπει να σημειώσουμε ότι αξιόλογες πληροφορίες γι' αυτούς μας δίνουν οι Βυζαντινοί συγγραφείς όπως π. χ. ο Γεώργιος Φραντζής (2) ο Ιωάννης Ζωναράς (3). Όταν υπήρχε μια δύναμις ναυτική, ίκανή να επιβληθώ, ή πειρατεία λιγότευε, όταν έλειπε ή δύναμις αυτή, ή αστυνομία της θαλάσσης, και όπως λέει ο Παπαρηγόπουλος (4), εξαπλώνόταν πάλι σε μεγάλο βα-

(1) Στην αρχή μάλιστα τη θεωρούσαν μια έντιμη δουλειά. Οι δημωικοί ήρωες καυχώνται για τέτοιες παλληκαριές ο δε Θουκυδίδης (Θουκ. Α', 5) βεβαιώνει ότι... και τον πλείστον του βίου έντεθεν (εκ της ληστείας=πειρατείας) έποιούντο ούκ έχοντός που αισχύνην τούτου του έργου, φέροντος δέ τι και δόξης μάλλον και είναι ή εποχή της υλικής βίας.

(2) Φραντζής Χρον. Α', 34 (πρόκειται για κάποιο άρχηγό Σαρακηνών επί Βασιλείου Α'). «και εξομήσας εκ της Κρήτης τάς εν τω Αιγαίω πελάγει νήσους έληίσαστο και αυτήν την Πέλοπος νήσον κατέβαλε και τάς κάτωθι αυτής νήσους έληασι, Ζάκυνθόν τε και Κεφαλληνίαν».

(3) Ζωναρά Χρονογρ. Ι. Σ', 169... «εξ Αφρικής δε έτεραι γής εξήκοντα παρμεγέθεις εξώρμησαν και τη υπό Ρωμαίους και αυτάι έλκυμάνοντο και μέχρι Κεφαλληνίας και Ζακύνθου προήλθοσαν (ένν. οι Άγαρήνοι)».

(4) Κ. Παπαρηγόπουλου Ιστορ. του Έλλην. Έθνους, 5 Β βσ'. 22.

θμό. Κι' είναι βέβαιο, πως έως' ότου ή Κεφαλονιά πέση, έπειτα από διαδοχικής κατακτήσεως, όριστικά στα χέρια των Ένετών (κατά το 1500) υπόφερε τα πάνδεινα από τας πειρατικές επιδρομάς. Μα και οι Ένετοί δεν κατώρθωσαν με όλη τη θαλασσοκρατορία τους να εξαφανίσουν τη πειρατεία. Φυσικά το κακό περιορίζεται, μα πάντα εξακολουθεί. Δεν είναι πειά οι Σαρακηνοί. Οι νέοι πειραταί έχουν τα καταφύγια τους στα παράλια της Αφρικής, στο Άλγέριο. Είναι τρομεροί ναυτικοί. Την επιτυχία τους τη βασίζουν στη γρηγοράδα και στη τόλμη τους. Σαν άστραπή πετιώνται σ' ένα παράλιο, άρπάζουν ό,τι βροδν και, έως ότου το καλοκαταλάβουν οι Ένετοί, αυτοί είναι φευγάτοι. Τόσο μάλιστα ήταν ασύλληπτοι, που στο τέλος ή Ένετική διοίκησης αναγκάσθηκε να όργανώση ειδική ύπηρεσία για τη καταδίωξή τους. Και αναφέρεται στα τέλη του ΙΗ' αιώνος ο Έμμανουήλ (Πρόντζας) Τυπάλδος, άρχηγός στην ύπηρεσία αυτή, που ώργάνωσε έξυπνα και συστηματικά τη δράσι της. Στα ψηλότερα μέρη του νησιού τοποθέτησε φύλακες, για να τον ειδοποιούν όταν έρχονται πειρατές, κι' είχε έτοιμο για ξεκίνημα το καταδωκτικό του στολίσκο, δηλαδή 4 καταδρομικά—καρλακίτσια τα έλεγαν—πλοία.

Οι επιδρομές των πειρατών αυτών, των Βαρβαρέζων (1) όπως τους ονομάζει ο λαός—ήταν αναρίθμητες και έννοείται πως προξένησαν καταστροφές μεγάλες στο νησί. Μια έρευνα στα άρχεία και σ' άλλες πηγές θά διαφώτιζε χωρίς άμφιβολία πολύ τη σκοτεινή αυτή άποψι της ιστορίας του νησιού. Μέσα στη ψυχή του λαού εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να ζή ή τρομάρα των δυστυχισμένων κατοίκων, που αν γλύτωσαν καμιά φορά από τα χέρια των πειρατών, αυτό δεν μπορούσαν να το εξηγήσουν διαφορετικά παρά ως επέμβασι της Παναγίας, ως επέμβασι Θεϊκή, ως θαύμα. Κι' εξακολουθεί να ζή με τις παραδόσεις, τον πειο άψευδη και άμερόληπτο μάρτυρα του παρελθόντος. Οι παραδόσεις αυτές είναι πολύτιμες ακόμα περισσότερο στη περίπτωσι αυτή, που έρχονται να αντικαταστήσουν τη μεγάλη έλλειψι ειδήσεων ιστορικών για γεγονότα, από τα όποια πολλά ίσως θά μπορούσαν να εξηγηθούν. (2).

Οι περισσότερες όμως από αυτές αναφέρονται σ' ένα ώρισμένο χωριό, σε μια ώρισμένη τοποθεσία και δεν έχουν γενικώτερη σημασία.

(1) Έρχεται κι' εδώ να επαληθεύση το ρητό ότι: «οὐδέν κακόν άμιγές καλού» και μάλιστα για όλη την Ελλάδα, όχι μόνο τη Κεφαλονιά. Οι Έλληνες ναυτικοί από τις καθημερινές συγκρούσεις με πειρατάς εξασκίθησαν τόσο στη Πολεμική Τέχνη, ώστε ν' άντιμετωπίσουν άποτελεσματικά με τα παιδαριώδη των μέσων τους Τουρκικούς κολοσσούς σαν αύριανοι πολεμιστές του Εικοσιένα.

(2) Το ότι τα παλιότερα χωριά είναι χτισμένα στα μεσόγεια και κανένα σχεδόν δεν είναι χτισμένο στα παράλια δεν πρέπει ν' αποδοθώ, κατά τη γνώμη μου άλλου, παρά στο φόβο των πειρατών.

Ἐμεῖς θὰ σημειώσωμε τίς παραδόσεις, ποῦ ὅπως δῆποτε βγαίνουν ἀπὸ τῇ περίπτωσιν αὐτῇ.

Ἡ πρώτη ἔχει σήμερα ἀποκρυσταλλωθῇ στὴ παροιμία.

Οἱ μῦλοι ἀργοῦν κι' οἱ δοῦλοι ἀργοῦν

κι' οἱ γαιῶδροι μιὰν ὥραν.

Τῇ δημοσίευσεν (1) ὁ Πολίτης καὶ τῇ συνώδευσεν μὲ τὸ ἐξῆς σχόλιον.

Κεφαλληνίας παρὰ Σ. Δ. Παγώνη (κι' οἱ γαιῶδροι σκόλην ἔχουν) Ἀνατ. Κρήτης παρὰ Σ. Ξανθοῦδιδου (οἱ μ. ἀργιοῦν κι' δ. ἀργιοῦν). Ἡ παροιμία ὑποδηλοῖ τὸ μέγεθος τῆς ἐορτῆς εἰς ἣν ἀναφέρεται καὶ τὴν ἐπιβαλλομένην ἀπόλυτον ἀποχὴν ἀπὸ πάσης ἐργασίας κατ' αὐτήν. Εἶναι δὲ ἡ ἐορτὴ κατ' ἄλλοις μὲν ἡ Ὑπαπαντὴ τοῦ Χριστοῦ (2 Φεβρουαρίου) κατ' ἄλλοις δὲ τὰ Εἰσόδια τῆς Παναγίας (21 Δεκεμβρίου καὶ διηγούνται ὅτι καθ' ἣν ὥραν εἰσῆρχετο ἡ Παναγία εἰς τὸν ναὸν (κατὰ τὰ Εἰσόδια) ἡ καθ' ἣν ἐξήρχετο (κατὰ τὴν Ὑπαπαντήν) οἱ μῦλοι ἐσταμάτησαν ποῦ εἶδαν αὐτήν, ὁμοίως καὶ οἱ δουλευτάδες εἰς τὰ χωράφια καὶ τὰ ζῶα.

Δυστυχῶς ὁ Πολίτης δὲν ἀναφέρει τίνας εἶναι ἡ αἰτιολογία αὐτῇ τῆς παροιμίας τοῦ Παγώνη ἢ τοῦ Ξανθοῦδιδου. Διότι στὴ Κεφαλονιά ἡ παροιμία λέγεται γιὰ διαφορετικὴ αἰτία. Τὴν ἀφήγησι ἀφήνουμε σὲ μιὰ Κεφαλονίτισσα γρηοῦλα. Τὴ διηγόταν καὶ τὰ μάτια τῆς ἔλαμπαν ἀπὸ ἓνα ὄχι καὶ δυσκολεῖσθῃτο φῶς. Ἡ παράδοσις εἶναι πολὺ κοινὴ—λέγεται μόνο τῆς Ὑπαπαντῆς—καὶ εἶχε πολλὰ παραλλαγές.

«Τὼ δὲ ντὸ θυμῷμαι. Εἶναι πάρα πολλὰ χρόνια τώρα. Ἦρτανε οἱ Βαρβαρέζοι, πήρανε ὅτι πράγματα βρήκανε μπροστά τους καὶ μαζὶ τρεῖς ἀνθρώπους σκλάβους καὶ φύγανε γιὰ τὴ Βαρβαρία. Ἐκεῖ κάπου τοὺς πούλησαν σ' ἓναν ἀφέντη σκληρόκαρδο κι' ἄγριο. Ὅλη τὴν ἡμέρα τοῦ χε καὶ κουβαλοῦσαν μὲ γαιῶδρους ἀσθέστη. Ψωμί καὶ νερὸ ἦτανε τὸ φαί τους καὶ τοῦ θανε νὰ κοιμηθοῦνε ἀλυσσοδεμένοι τὸ βράδυ σ' ἓναν ἀχερῶνα.

Ἦταν νὰ ξημερώσῃ τῇ Παπαντῆς—βοήθειά μας—Τὸ θυμῷθηκανε οἱ μίζεροι σκλάβοι καὶ λέγανε ἀναμεταξύ τους ἀναστενάζοντες· σὰν αὔριο καὶ τί δὲ γένεται στὴ πατρίδα μας. κι' οἱ μῦλοι ἀργοῦν κι' οἱ δοῦλοι ἀργοῦν—κα' οἱ γαιῶδροι σκόλην ἔχουν.

Σὰν ἔμαθε τ' ἀφεντικό τους τί εἶπανε τοῦ λέει ἄγρια· ἔτσι εἶναι;

Θὰ σὰς δείξω γώ. Αὔριο θὰ κάτσουν οἱ γαιῶδροι. Θὰ κουβαλήτε οἱ ἴδιοι στὴ πλάτη σας τὸν ἀσθέστη. Ἐκεῖνοι τί νὰ ποῦνε. Ἡ ξέρανε πῶς θὰ δούλευε τὸ καμουτσίκι. Τὸ βράδυ γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ τ' ἀφεντικό τους ἔβαλε καὶ τοῦ φυλάγανε. Οἱ σκλάβοι (μ) πρὶν

(1) Ν. Πολίτου Παροιμ. Β', 442.

νὰ κοιμηθοῦνε κάνανε κρυφὰ-κρυφὰ τὸ σταυρό τους καὶ δεηθήκανε στὴ Παναγία. Δοξασμένη ἡ χάρι σου, Παναγία, ἡ δώσε μας τὴ λευτεριά μας ἢ κόψε μας κάλλιο παρὰ τέτοια ζωή. Ἡ Παναγία σὰ (γ) καλοὶ χριστιανοὶ ποῦ ταν ἄκουσε τὴ δέησί τους. Τ' ἄλλο πρωτὶ βρεθήκανε οἱ σκλάβοι στὸ γιὰλὸ κάτου ὄχ' τοὶ Μηνιές (1). Τὴ νύχτα τοῦ φάνηκε πῶς πῆε μιὰ καλόγρη καὶ τοῦ πῆρε. Σὰ φθάσανε στὴ θάλασσα ἄπλωσε τὸ ράσο τῆς καὶ τσόφερε στὸ μέρος, ποῦ βρεθήκανε. Στὸ δρόμο διψάσανε γιὰ νερό.

Ἡ Παναγία τὸ δειξε ἓνα μέρος νὰ σκάψουνε, νὰ βροῦνε νερὸ καὶ νὰ πιοῦνε. Τὸ πρωτὶ ἔτσι κ' ἔγινε. Σκάψανε σ' ἐκεῖ τὸ μέρος καὶ βρήκανε νερὸ κ' ἡ βρυσούλα εἶναι τῇ ἀκόμα. Τοῦ βρήκανε μὲ τοὶ ἄλυσσες καὶ τοὶ ἄλυσσες εὐκείες τοὶ φυλάνε τώρα στὴ Παναγία τοὶ Μηνιές» (2).

Ἡ παροιμία αὐτῇ, ἡ ὅποια πρέπει νὰ σημειωθῇ ἔχει ἐνδιαφέρον καὶ ἀπὸ γλωσσολογικῆς ἀπόψεως, (3) εἶπαμε πῶς λέγεται στὴ Κρήτη (εἶναι περὶ φανερό ὅτι στὴ Κρήτη ἀναφέρεται τὸ σχόλιον τοῦ Πολίτη) τὴν ἡμέρα τῆς Ὑπαπαντῆς, γιὰ νὰ φανερώσῃ τὸ μέγεθος τῆς γιορτῆς. Πῶς πρέπει τώρα νὰ ἐξηγηθῇ ἡ διαφορά; Μόνο μὲ ὑποθέσεις. Ἴσως νὰ λέγαν τὴ παροιμία καὶ στὴ Κεφαλονιά γι' αὐτὴ τὴν αἰτία καὶ τῆς Ὑπαπαντῆς νὰ γινε ἐπιδρομὴ τῶν βαρβαρέζων, ποῦ ἀποκρούσθηκε. Τοῦτο ἀποδόθηκε στὴ Παναγία· ἐπλάσθηκε μιὰ παράδοσις σχετικὴ, συνδυάσθηκε κατόπιν ἡ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη καὶ ἔλαβε τὴ σημερινή της μορφή.

Ἡ ἄλλη μας παράδοσις ἀναφέρεται στὸ μοναστήρι στὰ Σίσια, ἀπὸ τὰ παλιώτερα καὶ ἱστορικώτερα μοναστήρια τοῦ νησιοῦ. Λένε πῶς στὴν ἀρχὴ ἦταν καθολικό. πῶς τὸ ἔδρυσεν ὁ καθολικὸς ἅγιος Francesco d' Assisi, ὁ ὅποιος πηγαίνοντας τὸ 1219 στὴ Συρία καὶ τὴν Αἴγυπτο ἀναγκάσθηκε ἀπὸ τρικυμία νὰ σταματήσῃ στὸ μέρος ὅπου σήμερα εἶναι τὸ μοναστήρι, (4) κι' ἐκεῖ ἄφησε γιὰ ἀνάμνησιν μιὰ εἰκόνα τῆς Παναγίας. Ἐπειτα κτίσθηκε ἐκεῖ ἓνα μοναστηράκι.

1) Μηνιές εἶναι χωριὸ τῆς Κάτω-Λειβαδιάς, σχεδὸν παράλιον.

2) Παραλλαγή ἀναφέρει ὅτι οἱ τρεῖς σκλάβοι βρεθήκανε στὸ Κεχρίωνα (παρὰ φθορὰ τοῦ Κεχρῶν) ἓνα μοναστήρι· ἔξω ἀπὸ τὴ πόλιν τοῦ Ληξουριοῦ. Κατὰ τὴ παραλλαγή αὐτὴ στὴ βαρβαρία τοὺς ἔδεναν κάθε βράδυ ἀπὸ τρία δένδρα. Σήμερα λένε τὰ δένδρα αὐτὰ εἶναι στὸ Κεχρίωνα καὶ μάλιστα τὸ ἓνα ξερὸ. Ὅπως ὅποτε καὶ στὶς Μηνιές καὶ στὸ Κεχρίωνα,—τιμῶνται καὶ τὰ δύο στὴ Παναγία—ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τοῦ θρόνου ὑπάρχουν ἀλυσίδες, ποῦ λένε πῶς εἶναι τῶν σκλάβων αὐτῶν.

3) Ἀπὸ τοὺς νεώτερους καὶ φυσικὰ περὶ ἀνεῖξερους ἀκούει κανεὶς τὴ παροιμίαν ὡς ἐξῆς· οἱ μῦλοι ἀργοῦν κι' οἱ δοῦλοι ἀργοῦν κλπ. κατὰ παρετυμολογίαν (ἡ μῦλος ἀργεῖ κι' ἡ δούλα ἀργεῖ...) στὴν ὅποια θὰ συνετέλεον ἐπιδράσεις γνωστοῦ νόμου τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης.

4) Δηλαδή στὸ Νότιον μέρος τοῦ νησιοῦ μεταξὺ τῶν περιφερειῶν Λειβαδιάς καὶ Ἐλίου.

Πολύς λόγος επιβεβαιώνει τη φήμη αυτή. Μεταξύ των άλλων και το όνομα του μοναστηριού και το γεγονός ότι στην είσοδό του ακόμα και σήμερα σώζεται το έμβλημα (1) του τάγματος των Φραγκισκανών μοναχών, το οποίο ιδρύσε ο Francesco d' Assisi.

Το μοναστήρι με τις πλούσιες στερεές, γιατί είχε επίσημη την προέλευσι, γρήγορα εξελίχθηκε σε μεγάλο, τότε έγινε ὁρθόδοξο δὲν είναι εύκολο νὰ ἐξακριβωθῇ. Ἀπὸ ἔγγραφο τοῦ 1563 (2) μαθαίνουμε ὅτι τότε πειὰ τὸ κατεῖχον ὁρθόδοξοι μοναχοί. Ὅπως δὲ τότε τὸ μοναστήρι εἶναι περίφημο μάλιστα ἀπὸ τὴν περιφορὰ τοῦ γίνεται τῆς Εἰκόνης ἀπὸ τὸ μοναστήρι στὸν Ἅγιο Γεώργιο—τὸ Κάστρο, τὴν ἐπὶ Ἑνετῶν πρωτεύουσα. Κάποιος καστρινός, ὁ Εὐστάθιος Σκούταρης ἄφησε τὴ σημαντικὴ του περιουσία δολοκλήρη στὸ μοναστήρι τὸ 1710 μὲ τὴ ρητὴ ἐντολὴ νὰ φέρουν στὸ Κάστρο τὴν Εἰκόνα τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ νὰ τὴν παίρνουν τοῦ ἁγίου Μάρκου. Ἡ κατάλληλη ἐποχὴ Μάιος καὶ ὁ καλὸ δρόμος κἀναν τὴ διαδρομὴ αὐτὴ—τις Εἰκόνες ὅπως τις λέει ὁ λαὸς—μὰ πολυάνθρωπη καὶ θαυματικὴ πομπή.

Ἡ Εἰκόνα—ἡ Κυρά—τοῦ λαοῦ πιστεύεται πὼς εἶναι θαυματουργή καὶ γύρω ἀπὸ τὴν ἰδέα αὐτὴ στρέφεται ἡ παράδοσίς μας, τὴ διήγησι τῆς ὁποίας ἀφήνουμε στὴν ἴδια γρηγοῦλα. Φαίνεται πὼς ἡ θέσις τοῦ μοναστηρίου—εἶναι σχεδὸν παράλιο καὶ ἀπομονωμένο—ἔκανε νὰ ὑποφέρῃ πολὺ ἀπὸ ἐπιδρομές. Λένε ἀκόμα πὼς τὸ ἔκαμαν ὁρθόδοξο γιὰ νὰ τὸ προστατεύσουν ἀπὸ τὰ ἀρπακτικὰ χέρια ντόπιων καὶ πειρατῶν. (3)

—Οἱ Βαρβαρέζοι ἤρτανε κάποτε νὰ ληστέψουν τὸ μοναστήρι στὰ Σίσια. Πήρανε ὅτι ἦταν ἀξιζούμενο καὶ μπορέσανε νὰ τὸ σκώσουνε καὶ στὸ κάτω-κάτω τοῦ βουλήθηκε νὰ πάρουνε καὶ τὴν Κυρά—Παναγιά μας συχώρα μας—. Τὴ πήρανε στὴν ἄμμο καὶ τὴν μπαρκάρανε στὴ γαλὸτα. Ἐπειτα λύσανε τὰ σκοινιά, σκώσανε τὴν ἄγκυρα καὶ τὰ πανιά, γιὰ νὰ φύγουνε. Μὰ ἡ γαλὸτα οὔτε μὲ τὸ δυ-

1) Δηλαδὴ δυὸ χέρια ἐνωμένα μὲ σταυρὸ στὴ μέση π. Π. Λάμπρου Νομίσματα καὶ Μετάλλια τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, Δελτίον τῆς ἱστορ. Ἑθνολογ. Ἑταιρίας Α', 193.

2) π. Κ. Σάθα Μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας Β', 203.

3) Ἀξιόλογο εἶναι ὑπὸ τὴν ἐποψὴ αὐτὴ καὶ τὸ ἐξῆς σημεῖωμα τὸ λέει ὁ Τσιτσέλης—ὁρθότερα ἐνθύμησις—καλιότερου κώδικα τῆς Εὐαγγελιστρίας τῆς Πισσάδος, ποὺ εἶναι τῶρα στὸ Ἀρχειοφυλακεῖο π. Τσιτσέλη Κεφαλλ. Συμμ. σ. 912 1727 Ἰουνίου 18 νὰ ξημερόνη κυριακὴ δυὸ ὥραις νὰ ξημερώσῃ ἡλθε μὴ γαλὸτα μπαρμπάρεικα καὶ ἔφθασε εἰς τὸ μοναστήρι τῶν Σισίων καὶ ἦρε τοὺς Πατέρας εἰς τὸν ὄρθρον εἰς καιρὸν τοῦ Εὐαγγελίου, ἐπὶ ἤρανε σκλάβον τὸν ἡγούμενον πατὴρ Ραφαὴλ Ἀννινὸν Ποριάρην, τρεῖς ἀγορεύτας, δύο γυναῖκες καὶ ἓν παιδί πολὺ μικρὸν καὶ ἓνα καλόγηρον Σιμιντάν. Ἐπὶ ἤρανε πρᾶγμα ἄπειρον, ἐγύμνωσαν τὴν ἁγίαν Εἰκόνα καὶ ἐπὶ ἤρνε τὸ ἀσῆμι μὴ τὴν ἁγίαν Εἰκόνα δὲν τὴν ἔδραψαν τίποτε. Ἦτο ρατῆς (=δολοκλή) ὁ κατηραμένος ὁ Στραβοσπύρος ὁ Ἀρνιγὰδος ἀπὸ τὸ Δεξοῦρι.

νατὸ ἀγέρα οὔτε μὲ τὸ κουπί τὸ κουνοῦσε ἀχ' τὴ θέσῃ τῆς. Ψάξανε δεξιὰ—ἀριστερὰ μὴν ἔχη τίποτα καὶ γιὰ ἴφκειδ δὲν κουνιέται. Δὲ βρήκανε τίποτα. Δὲ μπόρειαν νὰ καταλάβουνε τί τρέχει. Τὴν ξαλαφρώσανε πετιῶντες πολλὰ πράγματα στὴ θάλασσα, μὰ ἡ γαλὸτα αὐτοῦ, βολύμι ἐκεῖ στὴ θέσῃ τῆς. Τὰ βάλανε τότε μὲ τὴ Κυρά. Τὴ βάλανε φωτιά μὰ δὲν ἐκαιότουνε. Τότες τὴ ρίξανε στὴ θάλασσα οἱ ἀλειτρούητοι. Ἐλέγανε πὼς θὰ πάη στὸ πάτο ἀ'χ τὸ βάρος λειά, ὦ τοῦ θαύματος, ἡ Κυρά τὸ κύμα—κύμα βγήκε στὴ στεριά καὶ σταμάτησε στὴν ἄμμο.

Οἱ Βαρβαρέζοι σὰν εἶδαν τὸ θαῦμα τὸ πιασε τρεματοῦρα καὶ τοῦ δόσανε ποὺ φύγει—φύγει. Ὁ κόσμος σὰν τόμαθε ἔτρεχε μὲ κερὰ καὶ μὲ λιθάνια νὰ προσκυνήσῃ τὴ χάρι Τῆς.

«Ἡ Κυρά», ἡ παλιὰ καθολικὴ εἰκόνα εἶναι ἀληθινὰ ἀπὸ πίσω μισοκαμένη.

Εἶναι πολὺ λυπηρό, πὼς οἱ ἱστορικοὶ τῆς Κεφαλονιάς δὲ δόσανε γιὰ τὰ νεώτερα μάλιστα πράγματα στὶς παραδόσεις τὴ σημασία ποὺ τοὺς ἀνήκει. Καὶ μοῦρχεται τῶρα στὸ νοῦ ἡ ἱστορία τοῦ *saggio storico dell' isola di Cefalonia* τοῦ Ἰωάννη Λοδέρδου Κωστή. Μερικὰ κεφάλαια τοῦ ἔργου αὐτοῦ—γράφτηκε στὰ 1829—δημοσιεύθηκαν στὴν παλιὰ «Ἰόνιο Ἀνθολογία» (1) τῆς Κέρκυρας. Ὁ Κωστής πρόσεξε πολὺ τὴ λαογραφία καὶ γι' αὐτὸ καὶ στὰ κεφάλαια αὐτὰ γράφει μερικὰ γιὰ σύγχρονες παραδόσεις. Ἡ διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ παρατηρεῖ στὸν συγγραφέα ὅτι: τὰ ἔθιμα αὐτὰ—πρόκειται γιὰ παραδόσεις—εἶναι κοινὰ εἰς ὅλα τῆς Ἑλλάδος μέρη (2). Σὰν νὰ μὴ ἔφθανε νὰ κάμῃ πολὺτιμες τὶς παρατηρήσεις αὐτὲς τὸ γεγονός ὅτι λέγονται καὶ στὴ Κεφαλονιά. Ἀφήνω κατὰ πόσο εἶναι ἀληθινὸς ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ περιοδικοῦ. Ὡς σημειωθῇ ἀκόμα σχετικῶς πὼς τὸ παλιώτερο αὐτὸ χειρόγραφο χάθηκε (3) καὶ μαζί του χάθηκαν ἀσφαλῶς πολὺτιμες λαογραφικὲς εἰδήσεις. Οἱ μεταφράσεις του στηρίζονται σὲ νεώτερα καὶ συντομώτερα χειρόγραφα καὶ πολὺ λίγα μᾶς λένε σχετικῶς. Ἡ σπουδαία, καθὼς λένε, λαογραφικὴ ἐργασία τοῦ Τσιτσέλη δὲν εἶδε κατὰ μέγα μέρος ἀκόμα τὸ φῶς. Πρέπει ἄρα γε νὰ ἐπαναλάβουμε καὶ μεῖς ὅτι πρέπει νὰ τὸ δῇ τὸ γρηγορώτερο;

Ἀθῆναι, Ἰουνίου 1928

Θ. Σ. TZANNETATOS

1) π. Ἰόνιος Ἀνθολογία φάκελλοι (=τεύχη) 3,4,5 καὶ 6 τῶν ἐτῶν 1834 καὶ 35.
2) αὐτοῦ 1834 φάκελλοι Γ' 6.509.
3) Ἐπὶ τοῦλάχιστο μᾶς ἔλεγε ὁ διακεκριμένος γιὰτρός καὶ μὲ τόση ἐπιτυχία καταγινόμενος μὲ τὴν ἱστορία στὴν ὥρα τῆς σχολῆς του κ. Ριχάρδος Διαβυνόπουλος.

ΑΠ' ΤΑ "ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ,"

XVIII.

Τρανός ναός Ἀγάπη εἶναι χτισμένος
 γιὰ σὲ στὰ τρίαβράθ' μου μέσα στήθη
 καὶ θρόνος λαξευτὸς εἶναι στημένος
 ἐκεῖ, πού τίποτ' ἄλλο δὲν ἐστήθη.
 Σὰν πρώτη λειτουργία, μέσ' ἀπ' τὰ βύθη,
 ἐβγήκε τῆς ψυχῆς μου μυρισμένος
 λιβανωτὸς ἡ ἀνάσα μου κι' ἐχύθη
 γύρω σου, ἀγγελικὸς κι' αἰθέριος αἶνος.
 Τὸ στόμα μου, ἀσημένιο θυμιατῆρι
 κάπνιζε μύρα, κι' ἄλικη ἡ καρδιά μου
 τῆς κοινωνίας σου γίνηκε ποτήρι.
 Μὰ ἀντὶς ψαλμόν, πρωτάκουστο σι' αὐτιά μου
 εἶπα τραγοῦδι, ποῦρθε νὰ μὲ σύρη
 μαζί σου σ' ἓναν νέο χορὸ γάμου.

PITA N. ΜΠΟΥΜΗ

M. ΒΑΛΣΑ

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

(Στὸ τεῦχος 19—20 τῆς Ἀνθολογίας τόμος Β'. σελ. 86, στὴν ἀρχὴ τοῦ καιμένου «Τὸ Ἴονιο Θέατρο», γίνηκε μιὰ τυπογραφικὴ ἀβλεψία· ἐστὶ παραλείφθηκε μιὰ σελίδα χειρογράφου ποὺ ἀναδημοσιεύουμε σήμερα. Ζητοῦμε συγγνώμη ἀπὸ τὸν ἐκλεχτὸ συνεργάτη μας κ. Βάλσα καὶ ἀπὸ τοὺς ἀγαπητοὺς μας ἀναγνώστες).

Δεδομένου πὼς οἱ Ἕλληνες μονάχοι τοὺς δίνουν τὴ δάφνη τῆς ποίησης στὴ Ζάκυνθο καὶ τῆς μουσικῆς στὴν Κέρκυρα δὲν εἶναι καθόλου παράξενο νὰ βλέπουμε τὴ δραματικὴ φιλολογία νὰ πέρνει μίαν ἀξιοπρόσεκτη ὥθηση στὰ Ἐφτάνησα ἀπὸ πολὺ ἑνωρίς. Εἶναι ἀλήθεια πὼς ἡ ὥθηση αὐτὴ, συγκρινόμενη μὲ τὴ φιλολογικὴ ἀνθήση τῆς Κρήτης εἶναι λίγο ἀργητὴ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ὅμως ἡ διατήρηση τῆς Ἑνετικῆς κατοχῆς ἐξασφάλισε στὴ νεαρά αὐτὴ φιλολογία μίαν ἐξέλιξη ποὺ διάρκεσε πολὺ κατόπιν ἀπὸ τὴν τελειωτικὴ κατοχὴ τῆς Κρήτης ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ποὺ ἀποξήραναν κ' ἐσβύσαν κάθε πνευματικὴν ἐκδήλωση. Αὐτὸ δὲ θέλει ὅμως νὰ πει πὼς δὲ γίνονταν ἀπὸ πολὺ ἑνωρίς δραματικὲς παραστάσεις στὰ Ἐφτάνησα. Ὁ Σπύρος Δε-Βιάζης, ὁ μεγάλος πολυμαθὴς καὶ εἰδικὸς σ' αὐτά, περιγράφει μιὰ δραματικὴ παράσταση ποὺ δόθηκε στὴν Κέρκυρα, στὴν πλατεία τοῦ Ἀγ. Μάρκου, τὸ καρναβάλι τοῦ 1532 (1). 39 χρόνια ἀργότερα στὰ 1571 οἱ «Πέρ-

(1) Περιθ. Ἀνατολή (ἔτος Α', ἀρ. 12). Ἦταν μιὰ μομαρία, εἶδος παρωδίας ἢ σάτυρας, τοῦ αὐτοῦ εἶδους μὲ κείμενα ποὺ παίζονταν στὴ Βενετία στὰ συμπόσια καὶ τοὺς γάμους καὶ ποὺ ἀργότερα παίζονταν στὴν πλατεία δημοσίᾳ.

σες» τοῦ Αἰσχύλου παίχτηκαν σὲ ἰδιωτικὴ παράσταση τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ζακύνθου. Μερικὲς κωμωδίες τοῦ Πλάτου, μερικὰ ἔργα τοῦ Σενέκα καὶ μιὰ ἢ δυὸ τραγωδίες τοῦ Εὐρυπίδη ἀποτελοῦσαν τὴ βάση τοῦ παλιοῦ ρεπερτορίου, ἐνῶ τὸ τότε μοντέρνο θέατρο ἀντιπροσωπευόταν ἀπὸ τὴν ἰταλικὴ κωμωδία, ποὺ μόλις γενόταν καὶ ἀπὸ τὰ πρῶτα δοκίμια τῆς τραγικῆς ἰταλικῆς μούσας. Παρ' ὅλα αὐτά, πρᾶγμα χαρακτηριστικώτατο στοὺς Ἕλληνες, τὰ κομμάτια ποὺ τὸ θέμα τοὺς ἦταν παρμένο ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν μυθολογία, προτιμήθηκαν πολὺ ἀπὸ τοὺς διοργανωτὲς τῶν ἰδιωτικῶν δραματικῶν παραστάσεων. Ἐτοὶ βεβαίως πὼς ὁ ἐνετὸς Λουβωδίκος Dolce, ποὺ οἱ ἔξη τραγωδίες του Ἰοκάστη, Μῆδεια, Διδώ, Ἰφιγένεια, Θυέστης, Ἐκάβη, θύμιζαν μὲ μόνους τοὺς τίτλους τῶν τῆς παλιῆς δόξης, ἦταν συγγραφεὺς γνωστότατος καὶ πολυχτιμούμενος στὴν Κέρκυρα, ὅπως κι' ὁ Trissino μὲ τὴ Sofonisba, ὁ Roncellai μὲ τὸν Ὁρέστη του, ὁ Guistiniano μὲ τὴ μετάφρασιν τοῦ τοῦ Οἰδίποδος Τυράννου, ὁ Torelli μὲ τὴ Μερόπη του κ.τ.λ.

(Σημ. Τὸ ὑπόλοιπο καίμενο πάει ταχτικά).

ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΧΑΣΗΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο).

Μᾶς μένει νὰ μιλήσουμε γιὰ τὸ συγγραφέα τοῦ Χάση καὶ τὸ ἔργο του.

Ὁ Δημ. Γουζέλης εἶνε μιὰ ἀπὸ τίς χαρακτηριστικώτερες φυσιογνωμίες τῶν ἀρχῶν τοῦ XIX αἰῶνα. Γεννήθηκε στὴ Ζάκυνθο στὰ 1774 ἀπὸ γονεῖς εὐποροὺς καὶ εἶναι ἀπὸ κείνους ποὺ ὄχι μονάχα μὲ τὴ συμμετοχὴ τοὺς στὴ Φιλικὴ Ἑταιρεία συνέτειναν· κι' ἔλαβον μέρος στὴν ἐπανάσταση τοῦ 21 ἀλλὰ καὶ ἐπέζησαν ἀρκετὸ χρόνο γιὰ νὰ δοῦν ἓνα μικρὸ μέρος τοῦ πατρογονικοῦ ἐδάφους ἐλευθερωμένο ἀπὸ τὸν Τυρκικὸ ζυγὸ καὶ νὰ λάβουν ἐνεργὸ μέρος στὶς δημόσιες ὑπηρεσίες τῆς ἀναγεννόμενης Ἑλλάδας.

Πέρασε τὰ παιδικὰ του χρόνια μὲ τὸν περίφημο καθηγητὴ Μαρτελάο, ποὺ τὸν ἐμόνησε στὰ θέληγτρα τῶν ξένων γλωσσῶν καὶ τῆς κλασσικῆς μόρφωσης. Ὁ νεαρὸς μαθητὴς ἀκολούθησε συγχρόνως σοβαρὲς ἐπιστιμονικὲς σπουδὲς μὲ τὸν ἴδιο δάσκαλο, ὡς τὴ στιγμὴ ποὺ μπῆκε στὴ σχολὴ τῶν Φραγκισκανῶν. Ἐκεῖ τελειοποιεῖται στὰ Λατινικά καὶ τελειώνει τίς σπουδὲς του τῆς ἰταλικῆς καὶ γαλλικῆς γλώσσας.

Ἡ ἀγάπη του στὴ φιλολογία φαίνεται ἀπὸ ἑνωρίς. Ἦταν ἀκόμη μαθητὴς ποὺ πείραζε τοὺς συμμαθητὲς του καὶ τοὺς δασκάλους μὲ τὰ ἔξυπνα ἑμμετρα ἐπιγράμματά του. Δεκάξη χρόνων μὲ πρωϊμότητα ἀξιοσημείωτη ἔγραψε τὸ Χάση, τ' ἀριστούργημά του.

Ἀνακατεμένος στὶς πολιτικὲς διαμάχες τοῦ τόπου του στὸ τέλος τοῦ XVIII αἰῶνα, πέρασε μιὰ ζωὴ ἀπὸ τίς πιὸ περιπετειώδεις.

Ἐπὶ στήριξιν τοὺς Γάλλους στὴ κατάλυση τῆς Ἑνετικῆς κυριαρχίας καὶ στὰ Ἐφτάνησα, ποὺ τόσο μισοῦσαν ὅλοι οἱ πατριῶτες—κι' ὁ Γουζέλης ἦταν ἀπὸ τοὺς πιὸ ἐνθερμούς—αἰχμαλωτίστηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἔταν στὰ 1800 μὲ τὴ βοήθεια τῶν Ρώσων κατῴρθωσαν

νά διώξουν τους Γάλλους, και ρίχτηκε στις σκοτεινές φυλακές της Κωνσταντινουπόλεως. Δεν ξανάειδε την πατρίδα του παρά μετά την ειρήνη και για λίγο καιρό, γιατί νέα κακά τον περίμεναν στόν τόπο του. Τό συντηρητικό κόμμα κι' ή άριστοκρατία της Ζάκυθος, πού ή παρουσία των Ένετων βοηθούσε τρομερά στο να επιβάλλουν τη δύναμή τους στο λαό, τάβαλαν με τους δημοκράτες πού με τόν έρχομό των Γάλλων είχαν ξεσηκώσει τό δυναστευόμενο λαό τόσο έναντίον των ξένων δεσποτών όσον και έναντίον των άριστοκρατών του τόπου των. Έτσι ό Γουζέλης πού καταγόταν από τό λαό, του όποιου ήταν πάντα πιστός κι' ειλικρινής φίλος, κατάλαβε πώς ή διαμονή του στην Ζάκυθο ήταν γεμάτη κινδύνους. Έκπατρίστηκε έκουσίως και κατέφυγε στην Τεργέστη απ' όπου περνώντας την Ίταλία πηγαίνει στην Γαλλία, ζητώντας άσυλο, και γράφεται έθελοντής στόν Ίταλικό στρατό του Ναπολέοντα με τό βαθμό του άξιωματικού. Δυστυχώς τ' άστρο του Βοναπάρτη άχνισε με τη σειρά του κι' ό Γουζέλης έπειτα από πολλές ταλαιπωρίες στην Βόρειο Ίταλία έγκαταστάθηκε και πάλι στην Τεργέστη όπου έκανε τόν καθηγητή για να ζή. Άλλά άνθρωποι του χαρακτήρα του Γουζέλη δεν μπορούν να μένουν άδρανεϊς και να τον πού από πολύ ένωρίς μυείται στα μυστήρια της Φιλικής Έταιρείας και άφοσιώνεται στο κολοσσιαίο και επικίνδυνο έργο της συμβολής στην προπαρασκευή του μεγάλου επαναστατικού κινήματος του 1821. Και δεν μπορεί να ισχυρισθί κανείς πώς ή συμμετοχή του ήταν άνάξια λόγου γιατί εϋθύς με την κήρυξη της επανάστασεως έσπευσε να επιστρέψη κρυφά στην πατρίδα του, απ' όπου πέρασε έπειτα από λίγο στην Πελοπόννησο με έξηγτα ακόμα έθελοντές συμπατριώτες του. Ξεφεύγει την προσοχή των Τούρκων, ένώνεται με τους επαναστάτες και λαβαίνει μέρος σε πολλές μάχες και ιδίως στις πολιορκίες της Μεθώνης και του Νεόκαστρου. Ό ζήλος και ή θέρμη πούδειξε για την ύπηρεσία της Ίδέας είναι παραδειγματικοί. Κατά τόν πόλεμο πολέμησε αδιάκοπα και μετά την σύναψη της ειρήνης δεν έπαυσε να προσφέρει την ενεργητικότητα και δραστηριότητά του για την εϋτυχία του αναγεννόμενου μικρού κράτους. Γίνθηκε κατά σειρά νομάρχης, διοικητής κ.τ.λ. Η διοικητική ικανότης του στάθηκε στο ύψος της άντρείας του. Μπορεί να πεί κανείς πώς ήταν άξιος της πατρίδας, ή όποια από μέρους της δεν του φάνηκε άγνώμων. Του παραχωρήθησαν γαίες και τιμές κάθε είδους. Μόνο ή τύχη του φύλαγε μιá σκληρά λύπη. Ένϋ γεμάτος τιμές περνούσε ειρηνικά τα γηρατειά του, στο άνθος της ήλικίας του πέθανε ό μοναχογιός του. Ό ποιητής τόσο λυπήθηκε για τό αϊφνίδιο τουτο δυστύχημα πού δεν επέζησε πολύ. Σ' ένα ταξίδι του πού γύριζε από τη Ζάκυθο στα 1843 πείθαγε ξαφνικά στην Ήλεία σ' ένα σπίτι όπου είχε περάσει την νύχτα. Θά-

φτηκε στο κοιμητήριο του χωριού *Άγιος Γωάννης* στα περίχωρα του Πύργου (1).

Κρίνοντας τόν άνθρωπο από την ζωή του θα μπορούσαμε να τόν έχτιμήσουμε ορθά.

Τό έργο του Γουζέλη δεν είναι μεγάλο. Ό συγγραφέας του Χάση δεν ήταν ένας λόγιος επαγγελματίας, παρά την κλίση του στην ποίηση και τα γράμματα. Παρατηρώντας προσεχτικά τόν κατάλογο των έργων του βλέπουμε πώς ή έμπνευσή του έξαρτιόνταν κυρίως από τις φροντίδες της στιγμής. Στα θρανία του σχολείου, δεκάξη χρόνων, όταν περνούσε ζωή εϋτυχισμένη δίχως καμιά φροντίδα, γράφει έμμετρα τό έργο του ό «Χάσης». Άργότερα στο δεύτερο ταξίδι του στην Τεργέστη, υποχρεωμένος να έξασκει τό κουραστικό επάγγελμα του καθηγητή για ν' άνταποκρίνεται στις άνάγκες του, συντάσσει σχολικά βιβλία (Παιδαγωγικά μαθήματα, 1815). Τέλος ή έλληνική επανάσταση του έμπνέει θέματα πατριωτικά και ιστορικά: «Σάλπισμα πολεμιστήριον», Ναύπλιο 1827—«Τά κατά τους Έλληνας», Αίγινα, 1836—«Χρονολογικός πίνακας της Έλληνικής Έπανάστασεως»—«Δάμων και Φιντίας ή Διονύσιος τύραννος των Συρακουσών», Ναύπλιο, 1835, πατριωτικό δράμα κατά πολύ κατώτερο του «Χάση». Δυό μεταφράσεις. («Τό τσάκμα του Άη Ρόκου», Βενετία 1805, και ή «Ίερουσαλήμ Έλευθερωμένη», Βενετία 1807), ένα ποίημα «Η κρίσις του Πάριδος» (Τεργέστη 1817) και ένα βιβλίο *Γνωμικών* (1832) κλείνουν τόν κατάλογο.

(Μετάφραση ΜΑΡ. ΜΙΝ.)

Δ. ΒΑΛΣΑΣ

Στ' άλλο φύλλο: «Ό Χάσης», άνάλυση του έργου.

1) Οι βιογραφικές αυτές σημειώσεις όφείλονται κατά μεγάλο μέρος στις πληροφορίες του Σάθα (Νεοελληνική φιλολογία σ. 674) του Π. Χιώτη και του Π. Α. Άδούρη. Οι τελευταίες δύο προλογίζουν τις εκδόσεις του 1861 και 1900.

ΚΑΠΟΙΑ ΝΥΧΤΙΑ...

Έρριξε λάζο ό Θάνατος
ν' αρπάξει τη Ζωή
σε δαχτυλίδι σφιγγοντας τό γυρο του λαιμού της,
Μ' αστόχησε αναπάντεχα,
κι' ένιωσα τό λαχτάρισμα του παιδεμού της.

Έφυγε ό μαύρος,
μά θα 'ρθεί κάποια νυχτιά τ' Απρίλη
με τό μουγκό χαμόγελο
στά ώχρά του χείλη.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ και τη Ζωή Θεομαβικά
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ
...Θά πιάσει τότε ό στόχος του
θα πνίξει, ώϊμένα!

Δράμα 4. Δ'. 1928.

ΚΩΣΤΑΣ Ν. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΒΡΙΚΟΥ

ΑΠΟ ΤΙΣ "TORTURE DELLA SFINGE,"

ΕΜΜΕΤΡΟΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ 7 ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟ ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

(Οι άναγνώστες μας θα γνωρίζουν τόν Έλληνα ποιητή Βρίκο από τήν κριτική τής παραπάνω συλλογής του από τόν πολύτιμο συνεργάτη μας Δ. Ζακυνθινό. Θέλοντας όμως νά γνωρίσωμε πλατύτερα στήν Ελλάδα έναν Έλληνα ξενητεμένο πού τό έργο του, ιταλιστί είν' αλήθεια, έχτιμή-θηκε βαθειά από κριτικούς σάν τόν Pietro Fedele, Guido Mazzoni, Benedetto Croce, G. Lipparini, A. Ottolini, G. Borghese, V. Cian, Pierre de Nolhac κτλ. πού ένθουσιάζτηκαν και μέ σεβασμό εξέφραστη-καν γιά τό ταλέντο του και τήν ελληνικήν εμπνευση τών στίχων του, δίνουμε τίς παρα κάτω μετάφρασεις πού αποδίδουν άγνά τήν ποίηση του Βρίκου). Ι. Α.

ΠΡΕΛΟΥΔΙΟ

Σέ ήδονές διαφθοράς μιá σβυσμένη ζωή, όχι δέν ψάλλω,
κι' ό οίστρος μου δέν διαβαίνει τά ξένα μονοπάτια.
Μά ανάλαφρα, ή άρμονίες, τής αρχαίας όμορφάδας τήν όψη
και δωρικές κολώνες γυρεύουν 'σ τήν καρδιά μου
Καλούς οίωτους ζητάνε γιά έλπίδες καινούργιες, 'σ αιώνιες
ένθύμησης χρονώνς, πού όλόφωτοι έπεράσαν.
"Ω! έσύ, γαλήνια λίμνη, ή ψυχή μου άρμενίζει ποθώντας
ναύρη ένα καταφύγιο, φαιδρή άν κι' άποσταμένη!
"Ω τής παντοτεινής και θείας ποίησης γλυκόχη έσύ λίμνη,
πού 'σ τής άκρογιαλίες σου γελάει μιá άνοιξη αιώνια!
Γύρω λαλούν πουλάκια, έδώ ή δρο' σέ ξανάσασμα κράζει
νωθρό, σέ μιá πού σβνέται 'γλυκειά μελαγχολία.
Γάργαρα τραγουδούν, έσέ, ώ Φοίβε, 'στη χλόη τά ποτάμια
περνώντας, πού μιá δόξα αιώνια κυλς 'σ τά ούράνια.
'Σ τούς λόφους, 'σ τά όμορφα άνθη, λεπτά ή "Ιριδα δάχτυλα άπλώνει
και όλα τά μυρώμενα χρώματα χύνει επάνω.
Κι' από βουνάκια, λίμνη, ποτάμια, άπ' τη χλόη πού ευωδιάζει
χτυπά ένα νέο 'σ τήν αύρα και όλόχαρο τραγουδι.
Πάν, τής ζωής αιώνις θεέ, μυστικά ξαναγύρνα, κι' άς δώση
καινούργια ζωή 'σ τόν κόσμο ή κρύφια δύναμή σου.
'Σ τής μπλούζας τόν ιδρώ γελαστή άς φέγγη επάνωθε ή έλπίδα
κι' άς λάμπη ό ήλιος 'σ τούς κάμπους επάνω τής όμόνοιας.
Μιά νέα έποχή άς προβάλλη ν' άστράφτουν τό δικηο κι' ή αλήθεια
κι' όχι τό μαύρο δόγμα μέ τόν αιώνιο χάρο!

ΣΦΙΓΓΑ

Τό άρμα τής ζωής μοιραίο, γοργό, εδιάβαινε τό δρόμο του' μαύρος
ό ούρανός ήτανε' εκείνη τετωμένη
κνττάει, και μέ σφιχτά σέ κορμό μαρμαρένιο τά μπράτσα,
νύχια πού άρπάζουν κρυφά, έλαφρά τά χέρια,
στέκει, και τήν ψυχή 'σ τά βαθειά της και όλάνοιχτα μάτια
μέ αίνιγμα σιδερένιο ή άσπلاغνη άλυσοδένει.

ΤΡΙΠΤΥΧΟ

Σούπλεξα, έλεγε ό χρόνος πού διαβαίνει,
ώραιο στεφάνι άπ' όνειρα κι' έλπίδες,
σ' έκαμα ό,τι έχεις γένει,
κι' έρωτική χαρά από έμένανς είδες.

Μάταιη και διαβατάρα άν ήτανε ή ώρα,
μην καταριέσαι' άν κάποτε περῶ
τά στήθη σου του 'Απρίλη ή άχτίδα, ώ τώρα
σου δίνω έγώ τη ζωή άλλη μιá φορά.

**

Λέει τό παρόν: 'Σ τόν κίνδυνο άν δέν γέρνης,
έγώ τήν καρδιά σου έχω φαρμακώσει,
μόνο από μένα πέρνεις
τής ζωής τήν άγριαν έγνοια και τη γνώση.

Σέ άτέλειωτους άγώνες 'σ έχω κάνει
και άντέχεις' 'σ τήν ψυχή σου έδωκα έγώ
τη λάμψη άπ' τό καθήκον, νά γλυκάνη
του πόνου τόν άσίγητο καύμό.

**

Κ' έλεε τό σκοτεινό μέλλον κλεισμένο
σ' άδιαπέραστα πέπλα: 'Εγώ ή βουβή
Σφίγγα, έχω άγκαλιασμένο
τό ριζικό πού άδιάκοπα σέ ώθει.
"Ω μάταια μη ζητῇς και άς μη σέ γνοιάζη
σιμά σου θλίψη άν έρχεται ή χαρά.
Μυστήριο είνε ή ζωή, πού άγρια άγκαλιάζει
και σιδερένια ή μοίρα κυβερνῶ.

ΙΔΑΝΙΚΟ

Μάταιη ή έλπίδα' ή φλόγα, πού σέ δαύτη
καίεται μέ γνώση ό κρύφιος λογισμός,
μές 'σ τό μεγάλο πόθο, όσο περὶ άνάφτει,
τόσο λάμπει μακρύτερα και αύτός.

ΜΕΤΑ ΤΗ ΒΡΟΧΗ

"Επαψε ή μόρα, σκορπούν τά σύγνεφα
'σ τά ούράνια, πού όλα τά 'σκοτιδιάζανε'
σέ άτμούς ροδόχρυσους 'σ τη δύση
γαλανά πλάτη χαμογελοῦνε.

Μέ ώχρό φῶς ό ήλιος τά σήτεια έτύλιξε
πού άκόμα, κύττα, βροχή όλα στάζουνε:
και 'σ τό λιθόστρωτο ροδίζει
πού ή στάλες λάμπουνε σάν πετράδια.

"Ετσι ή παρθένα μονάχη και άγρυπνη
ψηλάθε βλέπει τό άσημοφέγγαρο'
μά ξάφνω απόμακρα γροικέται
σάν ποδοβόλημα μέσ 'σ τη νύχτα.

Και νά, ή καρδιά της πού έχτύπαε, στέκεται
πειά, τήν γαλήνη γύρω άκουρμένεται'
τό βήμα έξύγωση' τά μάτια
λάμπουνε όλόχαρο μέσ 'σ τό κλάμμα.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

"Στούς λόφους τής 'Ελλάδος, 'σ τόν ήλιο τριαντάφυλλα άνοίγουν.
Μέ 'σ τήν καρδιά σου βάλτα γλυκειά παρθένα.
Τά στέλνει δροσερά 'σ τό πέλαο μακρυνά, πού τό στίχο
και τήν ψυχή μου 'σ τό κύμα του σου φέρνει.
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΟΥΣ'Η άνοιξη 'σ τό άγεράκι γλυκά νεύει τώρα. 'Από τό 'Ιόνιο
μυρωδιά από άρμύρα δυνατή έσχύνεται.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΜΟΥ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΟΥΣ'Η

ΣΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΜΟΥ

Τώρα μιά φούχτα γή σέ σφίγγει κι' ὁ ὕπνος
τοῦ δίκαιου σέ κρατεῖ, ὦ ἐσύ, ποῦ πόνους
μοῦδωκες καὶ χαρὲς 'σ τὴ ζωὴ καὶ ποῦ ἴσιος
μ' ὠδήγαες 'σ τὸ ἔργο. Σοῦ 'τρεχε ἀπ' τὰ χεῖλη
ποτάμι ἡ ἀγάπη καὶ μακρὰ 'σ τὰ ξένα
τῆς πολυαγαπημένης σου πατρίδας
ἡ ἐνθύμηση σ' ἐγλύκαινε κ' ἐκέντασε,
ποῦ 'σ τὸ αἷμα ἐκλήρονόμησα. Τῆς μνήμης
'σ τὸν τάφο σου αἰώνιο τὸ ἄνθος νὰ φυτρῶνῃ!

ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ

Ἡ διάβα τοῦ χρόνου γιὰ τὴν Πίτσα δὲν εἶχε καμμιὰ σημασία.
Ἐνα ρέμμα γέλοιου τρελλοῦ, ἓνα μεθύσι ἄγριας χαρᾶς γιόμιζε τίς
ἡμέρες τῆς ἀλόγιαστα καὶ τὴν ἔριχνε σὲ μιὰν ἀπόλυτη ἐγκατάλειψη
καὶ ἀδιαφορία γιὰ ὅτι ἄλλο. Ἀκόμη καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὴ τῆς. Ἦταν
ἡμέρες θλιθερὲς ποῦ ἄκουγε παρατηρήσεις γιὰ τὸ χαραχτήρα τῆς.
Στὴν πραγματικότητα τῆς κακομοιριάς ἤξερε νὰ δημιουργεῖ ἓνα
κόσμο ὄνειρα χρυσᾶ ποῦ ἔκαναν τὴ ζωὴ τῆς πάντα χαρούμενη, μιὰν
ἀδιάκοπη μετὰδοση ἀπὸ τὸ ἓνα εἶδος τῆς χαρᾶς στὸ ἄλλο. Τὴ με-
τρημένη ρυθμικὴ ζωὴ, ποῦ ὁ πολὺς κόσμος ἀκολουθεῖ μὲ σκυφτὸ
κεφάλι ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του ἀποδίνοντας ὅλα στὴ μοῖρα
του, ἡ Πίτσα περιφρονῶσε βέβαιη πὼς αὐτὴ δὲν θὰ τὴν περνοῦσε
ποτέ. Αὐτὴ ζοῦσε σὲ παντοτεινὴ ἐξέγερση χαρᾶς καὶ αἰσιοδοξίας.

Ἀφῆνε πάντα δλάνοιχτα τὰ μεγάλα παράθυρα τῆς φωτεινῆς τῆς
κάμαρας. Ἔστῃνε μέσα ὁ ἥλιος ἐλεύθερα τὸ χρυσὸ του βασιλείο,
σὲ κάθε γωνιὰ λαμποκοποῦσε τὸ ἀναγάλισμα μιᾶς ἡσυχῆς χρυσῆς
χαρᾶς ποῦ τὴν ἀπολαβαίνει καὶ τὴν αἰσθάνεται ὁ καθένας. Παρόμοια
ἀντίκρυζε τὸ γαλάζιο φῶς τῆς ἀστραπῆς κι' ἦταν γι' αὐτὴν σημάδι
γιορτῆς ἄγριας, καταστροφῆς, μιὰ φωτεινὴ δίψα γιὰ ἐξολόθρευση
ποῦ σπάνια ξέρουν νὰ τὴν χαίρουνται οἱ ἄλλοι. Καὶ ἴσως ἡ Πίτσα
τὸ βροντοκόπι νὰ τὸ χαίρόταν περισσότερο ἀπὸ ἓνα ἀψεγάδιαστο
ἥλιο. Τὸ πρῶτ' πρὶν νὰ καλοανοίξει τὰ μάτια ποῦ τῆς ζητοῦσαν ἀ-
κόμη ἀνάπαψη, τὸ σῶμα τῆς κουνιόταν μὲ νευριασμένη ἀνυπομονη-
σία μέσ' τὸ κρεβάτι, ἔτριβε τὰ δάχτυλα τῶν ποδιῶν τῆς ἀναμεταξύ
τους, βιαστικὴ νὰ πεταχτεῖ στὸ παράθυρο νὰ ξεχύσει στὴ γειτονιὰ
τὸ εὐθυμο ροδολητὸ τῆς γλωσσίστας τῆς ποῦ ὀγκωνόταν ὡς τίς ὥρες
τῆς νύχτας στὴ σιωπή.

Μιλοῦσε ἀτέλειωτα μὲ τίς γειτόνισσες, ἔπαιζε μὲ τὰ παχουλὰ
τους παιδάκια καὶ ἔδωζαν πάντα τὰ δάχτυλα στὸ στόμα, πείραζε τὰ
μορτάκια καὶ ὅταν οἱ κουδέντες ληγοκαίγονταν πετοῦσε κανένα
λόγο στοὺς διαβάτες.

Ἡ τρελλὴ εὐθυμία τῆς Πίτσας μεγάλωνε. Ἦταν στὴν ἀκμὴ τοῦ
ἱλιγγου τῆς μανιασμένης χαρᾶς, μπροστὰ στὸν ἐπικίνδυνον κι' ἀκρά-

τητο γκρεμὸ τῆς, ποῦ κάθε βῆμα στὰ πίσω εἶν' ἓνα χτύπημα στὴ
ζωή. Μέσα ἐκεῖ φαίνονταν ἡ μορφή τοῦ νέου ποῦ περνοῦσε κάθε πρῶτ'
καὶ τὴν κύταζε μὲ γλυκὰ μάτια. Ἐνα νέο μοτίβο χαρᾶς μὲ ζωντανὸ
ἐνδιαφέρον. Ἡ χαρὰ τῆς ἀτόφια συγκεντρώθηκε στὸ νέο, δέθηκε
μαζί του, ἀφομοιώθηκε μ' αὐτόν. Ἄν δὲν περνοῦσε αὐτός, τώρα ἡ
Πίτσα θ' ἄστεκε μὲ τὸ κεφάλι σκυφτὸ ὅλη τὴν ἡμέρα καὶ θ' ἀπο-
ροῦσε ὕστερα πὼς πέρασε.

Μιὰ δυὸ μέρες δὲν φάνηκε στὸ παράθυρο ἡ Πίτσα. Οὔτε ἀκού-
γονται τὰ γέλια τῆς. Ἀρρώστησε βαρεῖα καὶ ὑποχρεώθηκε νὰ μείνει
στὸ κρεβάτι. Ἡ ὀλοφώτεινη ἄσπρη κάμαρα ἔχει κάτι τὸ παγερό.
Ἐνας σκοτεινὸς ἴσκιος τριγυρνᾷ στὴ ζάλη τῆς ἀρρώστειας τῆς καὶ
βαραίνει τὸν ἄέρα σὰ νὰ ἄρχεται ἀπὸ πέρα ἀπὸ κάποια χώρα τοῦ
κακοῦ.

Κανένας δὲν πῆγε νὰ τὴ δεῖ. Ἀπὸ τὴ γειτονεῖα δὲν ἄλλαξε τί-
ποτα. Οἱ γυναῖκες πιάνουν τοὺς μικροκαυγάδες τους, τὰ μωρὰ σιγο-
κλαῖνε γιὰτὶ πάντα ζητᾶνε κάτι ποῦ δὲν τὸχουνε, τὰ μεγαλύτερα
τραγουδοῦν γελαστά. Ὁ γείτονας πιανίστας ἐξακολουθεῖ τὸ μάθημά
του. Στριγγιιάζουν οἱ λαθεμένες νότες τῶν μαθητῶν σὰν ὀξεῖα τρυ-
πησιὰ βελόνας ποῦ σχίζει τὸ αὐτὶ καὶ διαπερνᾷ τὸν ἐγκέφαλο. Σοῦ
φαίνεται πὼς εἶναι στὸ κεφάλι σου μέσα καὶ ζητάει νὰ τ' ἀνοίξει
γιὰ νὰ πεταχτεῖ ἔξω. Τί ἄλλο; Στὸ ἴδιο σπίτι ἡ δουλειὰ γίνεται
ρυθμικὴ ὅπως πάντα μὲ σχολαστικὴν ἀκρίβεια.

Ἡ Πίτσα θυμόταν τίς γειτόνισσες ποῦ τρόμαζαν μὴν τὴ χάσαν
γιὰ λίγη ὥρα, ποῦ τὴν βεβαίωναν πὼς εἶναι τὸ στολίδι τῆς γειτονιάς
τους. Θυμόταν περσότερο τὸ νέο ποῦ οἱ ματιές του τῆς ἔλεγαν πὼς
μόνο ἀπ' αὐτὴ περίμενε τὴ χαρὰ.

Ἡ ἀρρώστεια ἄργοῦσε νὰ περάσει. Ἐπαψαν νὰ κυτᾶνε καὶ τὸ
παράθυρό τῆς σὰ νὰ μὴν ἦταν πιά ἐκεῖ, σὰ νὰ τὸ εἶχε ἐξαφανίσει
κανένας μάγος ἀπὸ τὰ μάτια τους.

Ἐπὶ τέλους ἦρθεν ἡ ἡμέρα ποῦ πρόδωκεν ἔξω. Βγῆκε χλωμὴ, ἐ-
ξαντλημένη, δίχως τὴν ἄδεια τοῦ γιατροῦ, βέβαιη πὼς θ' ἄκουγε τὰ
χαρούμενα ξεφωνητὰ τῆς γειτονιάς γιὰ τὸ γιατρεμὸ τῆς. Τὴ δέχθη-
καν ἀδιάφορα σὰ ν' ἀποτελοῦσε πιά μιὰ παραφωνία στὸ νέο ρυθμὸ
τῆς ζωῆς, σὰ νὰ ἦταν μιὰ πρωτόφερτη. Ἦταν πιά ξεχασμένη....

Ὁ νέος πέρασε στὴν ὥρα τοῦ. Πέρασε μὰ δίχως νὰ σηκώσῃ τὰ
μάτια, λὲς καὶ τὸ μέρος ἦταν ξένο. Εἶχε ἀποστάσει νὰ περιμένει. Αὐτὸ
ἦταν ὅλο τὸ ἐνδιαφέρον του.

Ἡ Πίτσα δὲν κρατήθηκε. Μπῆκε στὴν κάμαρά τῆς. Γιὰ πρώτη
φορὰ σφάλισε καλὰ τὸ παράθυρο. Κλεισμένη μέσα ἐντελῶς μόνη στὸ
σκότος γιὰ πρώτη φορὰ! Τοὺς τέσσερις τοίχους ποῦ πρὶν φαντα-
ζόταν γίγαντες ποῦ τῆς στέρευναν τῆς ἐπνίγαν τὸν ἐλεύθερον
ἄέρα, φάνταζαν τώρα στὰ μάτια τῆς σὰν τέσσερις ἄγγελοι ποῦ τῆς

ἀνοιγαν προστατευτικά τὰ φτερούγια του. Τῆς ἔδιναν στήν μοναξιά τὴν πραγματικὴ ἐλευθερία. Μόνη, μὲ τὸν ἑαυτὸ της,μποροῦσε νὰ κάμει τὸ μεγαλύτερο παραλογισμὸ δίχως νὰ δώσει λόγο σὲ κανένα, δίχως νὰ τὴ δεῖ κανεὶς.

Ἡ τρελλὴ χαρὰ τῆς Πίτσας ἔσθυσεν ἓνα σούρουπο στὸ ξεψύχισμα τοῦ καλοκαιριοῦ, μὲ τὴν ἀπότομη αὐτὴ μετάπτωση ἀπὸ τὸ θαμπωτικὸ χρυσοκόκκινο φῶς στὸ θλιβερὸ ἀκαθόριστο γκριζο. Στ' αὐτιά της τώρα ἤχῃ διαρκῶς ἓνα πένθιμο καμπάνισμα, ποὺ χτυπάει λὲς τὸ χέρι τοῦ Θανάτου. Ὁ νέος περνοῦσε στὴν ὥρα του ἀδιάφορος πιά. Ἡ Πίτσα συγκεντρώθηκε στὸν ἑαυτὸ της. Ὑπόφερε ψυχραῖμα γιατί εἶχε τὴν πεποίθησιν πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ περιμένει τίποτα πιά ἀπὸ κανένα. Αἰσθάνεται μόνο ν' ἀνεβαίνει πότε-πότε στὰ χεῖλια της μιὰ φαρμακωμένη θλίψη γνωστὴ της πιά. Τὸ εἶδε. Εἶχε κι' αὐτὴ τὴν ἴδια καταραμένη ἀρρώστεια τῆς μακαρίτισσας μάνας της.

7—1—29

ΤΟ ΠΑΡΑΠΕΤΑΜΕΝΟ

Ἔτσι τὸ λέγανε γιὰ τὴν ἀσχήμια του.

Μὰ ὅσο ἀνάποδο ἦταν, τόσο ἔνοιωθε γύρο του τί γίνεται. Ἐβλεπε πόση διαφορὰ ἦταν ἀπὸ τὰ χάρδια τῶν ἄλλων γατιῶν, στὸ περιφρονητικὸ ριζίμο λίγου ξεροῦ ψωμιοῦ. Καταλάβαινε ὅλη τὴν περιφρόνησιν ποὺ ἔφερνε ἀπάνω του. Ἐβλεπε ποὺ κι' αὐτὸ τὸ ψωμὶ ἦταν λιγοστὸ σὰ νὰθαίνει μὲ κόπο, σὰ νὰ τὸριχναν στὰ χαμένα. Λὲς ἦταν κάτι τὸ ἀνώφελο. Ἐνα χαμένο πλασμένο ποὺ προκαλοῦσε σ' ὅλους τὴν ἀποστροφή, ποὺ βαστοῦσε στὰ τρεμουλιάρικα πόδια του τὸ ἀνάθεμα ὅσων τύχαινε νὰ τὸ δοῦν.

Ἀλλοίμονο νὰ φταίξῃ ἐν ἀδικημένο σ' ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν πλᾶσμα! Ἦταν βέβαια καὶ ἡ ἀσχήμια του, μὰ ἦταν καὶ ἄλλη μιὰ ἀφορμὴ ποὺ τὸκανε πιδ μισητό.

Μιὰ μέρα ὁ Ζολί, ὁ ὥραιος τετράπαχος γάτος ποὺ τὸν καμάρωναν ὅλοι γιὰ στολίδι τοῦ σπιτιοῦ, τοῦχυσε μὲ τὸ μυτερό του νύχι τὸ μάτι. Κεῖ ποὺ μάλωναν οἱ ἄλλες μεγαλόσωμες γάτες γύρο στίς λιχουδιὰς ποὺ τοῦ πέταξεν ἡ ὑπηρετρία, τράβηξε δειλὰ μὲ τὸ ἀσθενικὸ του ποδάρι ἓνα διαλεχτὸ μεζέ. Ἄν κύταζε ὁ Ζολί μ' ἀδιαφορία τοὺς ὁμοίους του ποὺ ὁ καθένας τοὺς εἶχε συνηθίσει νὰ ἐκλέγει ἐλεύθερα ὅ,τι ἤθελε ἀπὸ τὰ φαγιά τους, δὲν ἔκαμε τὸ ἴδιο γιὰ τὸ ἀδύνατο κ' ἐξευτελισμένο ἀπομεινάρι. Τὸ ἀρχίσεν ἄγριο κυνηγητὸ ὥς ποὺ τὸ πέτυχε στὸ μάτι. Ἐκεῖνο ἀμυνόμενο στὸν πόνο του, γρατσούνισε μὲ τὸ τρεμουλιαστό του πόδι τὴν ὥραια παχουλὴ τοῦ μύτη, μὰ ποὺ μὲ τίς περιποιήσεις τῆς κυρίας σὲ δύο μέρες γινόταν καλά. Ἡ ἄμυνα τοῦ Παραπεταμένου προκάλεσε τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ σπιτικοῦ. Τὸ χτυποῦσαν μ' ἄγρια χαρὰ ἀνθρώπων ποὺ θέλουν νὰ ἐκδι-

κήσουν κάποιο ἀγαπημένο τους αἷμα. Παραμορφωμένο, ἐξασθετισμένο ἀπὸ τὸν πόνο, ἔτρεχε νὰ κρυφτεῖ, ἐνῶ τὰ αἷματα τοῦ χυμένου ματιοῦ τοῦ ἔτρεχαν στὴν ἀδυνατισμένη του μουρίτσα. Λέρωναν μάλιστα τὸ πάτωμα. Γιὰ μέρες ἔπερνε τὰ πλευρά του μὲ κόπο καὶ κάθε τόσο κοντοκαθόταν.

Ὅλα τὰ κακὰ σωριάζονται συχνὰ σὲ μερικὰ ὄντα καὶ ἡ φύσιν τοὺς δίνει ἰδιαίτερη δύναμιν νὰ τὰ ὑποφέρουν. Αὐτὸ συμβαίνει στὰ κακόσχημα πλάσματα ποὺ συγκεντρωμένα, μαζεμένα μέσα στὴ μοναξιά, σὰ νὰ κρύβουν κάποιο θησαυρὸ —τὸν ὄγκο τῆς λύπης τους— ποὺ τοὺς κυριεύει, τοὺς κάνει χτήμα του. Κάποιος μυστικὸς σύνδεσμος δένει ἀλάθευτα τὴν ἀσχήμια μὲ τὴ δυστυχία.

Μικρόσωμο πάντα, ὅσος καιρὸς κι' ἂν περνοῦσε, μ' ἓνα ἄθλιο ξέθωρο πετοῖ, μιὰν οὐρὰ σὰν σκοινὶ καλοστεριμένο, μουστάκια καφалиασμένα σὰν φριζαρισμένα στίς ἄκρες ἀπὸ τὴ φωτιά. Κρύωνε καὶ τὸ καλοκαίρι, καὶ μαζεῦσταν πάντα στὴ ζέστα τοῦ μαγεριοῦ. Δίχως νὰ χαλάσουν τὸ κεφάλι τους νὰ τοῦ δώσουν ἓνα ὄνομα, ὅπως στ' ἄλλα ὥραια γατιά, τὸ φώναζαν Παραπεταμένο. Τὸ παρατσουκλι τοῦ ἦταν ἀφορμὴ διασκέδασης σ' ὅποιον τὸ φώναζε. Ἦταν ἀδύνατο νὰ μὴ σκάσει στὰ γέλια. Τὸ χάρδι δὲν τὸ γνόρισε. Μόνο κλωτσιές, βρυσιές, στέρνηση. Δὲν ζήτησε τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τὴ ζωὴ, ἔχτος ἀπὸ τὴ ζέστα τῆς γωνιάς. Δὲ ζήτησε ποτὲ νὰ βγῇ ἔξω νὰ δεῖ τὸν ἥλιο ἢ νὰ βρεῖ συντροφιά στὸ δρόμο. Συμμαζεμένο πάντα ἐκεῖ μονάχο, ταπεινωμένο. Τὸ γατάκι στὴν περιφρονημένη ζωὴ του γίνθηκε περήφανο. Στὴ μουρίτσα του εἶχε τὴν ἐκφραση τῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς περιφρόνησης στὴν ξεχασιά ποὺ τὸ περικύκλωνε. Δὲν σήκωνε τ' αὐτιά του σὰν καλοῦσαν τίς ἄλλες γάτες, δὲν ἔτρεχε ὅπως αὐτές. Ποτές δὲν πήγαινε νὰ φάει. Περίμενε ἀπ' ὅ,τι τὸ θυμοῦνταν. Καὶ τὸ θυμοῦνταν ἐλάχιστα. Φαί χαμένο λέγανε. Δὲν τὸ τρώει καλύτερα ὁ Ζολί ποὺ τοῦ φαίνεται; -Καὶ χάρδευαν ὅλο περισσότερο τὸν πολὺ ὁμορφόγατο.

Τὸ Παραπεταμένο σὲ μιὰν ἐξογκωμένη περιφρόνησιν ποὺ τοῦδινε ἡ λεπτὴ διαίσθησιν τῆς θλίψης, ἔφτασε νὰ μὴν τρώει καὶ τὸ ψωμὶ ποὺ τοῦδιναν. Ξαπλωμένο, μὲ τεντωμένα τὰ λιγνά του πόδια, ποὺ ἀνάμεσα στὸ τρίχωμα ξεχώριζες διάφανη τὴ σάρκα του νὰ κοκκινίζει στὸν ἥλιο, κόντευε νὰ ξεψυχίσει. Ἡ κυρία ποὺ κύταζε πάντα τὴν ὁμορφιά καὶ ποτὲ πιδ κάτω σ' ὅ,τι πονεῖ, ἀποφάσισε σὰ νὰ μετάνοιωσε νὰ τὸ ἀνακουφίσει καὶ τοῦδωσεν ἓνα φάρι. Περίμενε πὼς θ' ἀνοίγε ἀπλῆστα τὸ στόμα στὴν ἀμάθητη λιχουδιὰ. Μὰ κεῖνο, τὸ μύρισε διαταχτικὰ σὰ νὰ ἐπρόκειτο ν' ἀποφασίσει καὶ μετὰ γύρισε τὴ μουρίτσα τοῦ μ' ἀποστροφή. Ἔτσι πάντα. Ἔτσι σὰν ἔτρωγε κάποτε μὲ τ' ἄλλα γατιά, σὰ νὰ βαρύνονταν νὰ στήναι καυγὰ γιὰ τόσο λίγο πρᾶμα. Τὸ γατάκι στὴν περιφρόνησίν του ἀδιαφοροῦσε γιὰ ὅ,τι τραβοῦσε τοὺς ἄλλους τοῦ σπιτικοῦ.

Παράτησεν ἡ ὑπηρέτρια μὲ βαρυμεάρα τῇ δουλειᾷ της καὶ ἔτρεξε στὴν κουζίνα ποὺ τὴν καλοῦσαν. Κάτι μουρμούριζε σὰν βρυσὶς μὲ κατάρεις. Τὴν ἔβγαζαν τώρα ἀπὸ τὴν ἐργασία της γιὰ νὰ προφτάσει νὰ πετάξει ἀπὸ τὸ ὑπόγειο τὸ ψόφιο γατάκι στὸ σκουπιδοκάρρο ποὺ περνοῦσε κείνη τῇ στιγμῇ. Τὸ σήκωσε ἀγκομαχώντας.

— Παλιογάτσουλο καὶ ψόφιο θὰ μὲ σταυρώσεις!

Τὸ κρατοῦσε στίς ἄκρες δυὸ καλαμιῶν ἀπὸ φόβο μὴν ἀκουπίσει ἀπάνω καὶ τῇ λερώσει μὲ τοὺς φύλλους ποὺ ξεπηδοῦσαν ἀφθονοὶ ἀπὸ τὸ νεκρωμένο του πετοῖ. Τράνταξε τὸ σκουπιδοκάρρο δλόκληρο τόσο, ποὺ τ' ἄλλογο ἀθέλητα κουνήθηκε δυὸ βήματα. Τόσον ἀπότομα καὶ ἄκαρδα τὸ πέταξε βιαζόμενη νὰ φύγει ἀπὸ καὶ γιὰ νὰ γυρίσει στὴ δουλειά της.

Στρατσόχαρτα, κουρέλια, πέσανε σὲ λίγο ἀπάνω του, ποὺ τὸ σκεπάσανε δλότελα. Ὁ σκουπιδιάρης δλο καὶ κουβαλοῦσε καλὰ θὰ φορτωμένα ἀπὸ ξεσχισμένα χαρτιά. Φυλλορροοῦσαν, τὸ γέμιζαν σὰ ροδόφυλλα πᾶν σ' ἓνα νεκρὸν ἄνθρωπο.

.....Σκεπάστηκε γιὰ πάντα. Ἦταν ἡ μόνη φορὰ ποὺ ἡ περιφρόνηση ποὺ τὸ πίεζε τοῦ ἦταν εὐεργετική, γιατί τὸ σκέπαζε ἀπὸ τὰ μάτια, ποὺ τόκαμαν νὰ πονέσει τόσο στὴ ζωή....

17—1—29

MARIETTA MINOTOU

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

(ΕΓΓΡΑΦΑ — ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ — ΕΙΔΗΣΕΙΣ)

Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον θὰ δημοσιεύωνται εἰς τὴν «Ἴονιον Ἀνθολογίαν» ἐγγράφα, σημειώματα βιβλιογραφικὰ καὶ διάφοροι εἰδήσεις ἀφορῶσαι τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν φιλολογίαν τῆς Ἑπτανήσου.

Τῶν σημειωμάτων τούτων ὁ σκοπὸς εἶναι πρακτικὸς. Ἐπειδὴ μέχρι τῆς στιγμῆς ἡ Ἑπτανήσος δὲν ἠτύχησε νὰ ἔχῃ ἐπιστημονικὸν ὄργανον ἀνάλογον πρὸς ἄλλα ἐν Ἑλλάδι δημοσιεύόμενα, ἡ «Ἴονιος Ἀνθολογία» διὰ τῶν σημειωμάτων καὶ τῶν ἄλλων εἰδήσεων θὰ προσπαθῇ κατὰ τὸ δυνατόν νὰ ἐξυπηρετῇ τοὺς ἐρευνητάς.

Τὰ βιβλιογραφικὰ σημειώματα δὲν λαμβάνονται μόνον ἐκ βιβλίων νέων, ἀλλὰ καὶ ἐκ παλαιωτέρων καὶ ἐκ μελετῶν ἀγνώστων ἢ δυσευρέτων.

Ἡ παρούσα προσπάθεια θέλει κατὰ πολὺ προκόψει, ἐὰν οἱ Ἑπτανήσιοι καὶ οἱ μὲ τὰ Ἑπτανήσιακὰ πράγματα ἀσχολούμενοι λόγιοι, βοηθήσουν τὴν Ἰ. Ἀ. διὰ τῆς τακτικῆς ἀποστολῆς τῶν δημοσιευμάτων των.

I

ΟΡΚΩΜΟΣΙΑ ΠΡΑΚΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ ΕΝ ΕΠΤΑΝΗΣΩ.

ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1789

Μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τῆς ἐν Κεφαλληνίᾳ μονῆς τῶν Κηπουρίων, τὰ ὁποῖα ἀντέγραψα τὸν παρελθόντα χειμῶνα (1), εὐρίσκεται καὶ ὁρκωμοσία τοῦ «Βαγγέλη Βελλιανίτου, βίτσε κόνσολε τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας» ἐν ἀντιγράφῳ. Ταύτης τὸ κείμενον, τηρουμένων τῶν ἀνορθογραφιῶν, ἔχει ὡς ἑξῆς:

Coria. 1789 μαρτίου 29. Παξοῦς. Μὲ τὸ νὰ εὐρίσκεται εἰς Παξοῦς ὁ Σιγγορ Βαγγέλης Βελλιανίτης, βίτσε κόνσολε τῆς Νεάπολης καὶ Σικελίας καὶ ὁμοίως συστημένος ὡς ἀγγέντες τῆς αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητος πάσης Ρωσίας, διὰ νὰ ὑπερασπῶται τῷ κάθε καιρῷ τοὺς ἐδῶ εὐρισκομένους ρώσσους καὶ κάθε καράβι ἢ φλώτα, ὅπου ἤθελε τύχη εἰς τοῦτο τὸ πόρτο Παξῶν μὲ παντιέρα τῆς αὐτῆς βασιλείας: Διὰ τοῦτο, ἰδοὺ ὅπου ἐν ὄρκῳ φησὶ κατ' ἐμπροσθεν τῆς Ὑπεραγίας Τριάδος καὶ πασῶν τῶν Ἀγίων καὶ ἐμπροσθεν ἡμῶν τῶν ὑπομαρτηρηθέντων καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ σιῶρ Μαγιώρ Λουίτζε σωτήρι Κομησαρίου τῆς αὐτῆς βασιλείας εἰς ταῦτα τὰ μέρη, δέχεται ὁ ρηθεὶς ἀγγέντες σιῶρ βελλιανίτης νὰ φυλάττῃ μυστικὰ ὅλα ἐκεῖνα, ὅπου εἶναι πρὸς συμφέρον τῆς αὐτῆς μεγαλειότητος τόσον δι' ἐργων, ὅσον διὰ γραμμάτων, χωρὶς ποτὲ νὰ ἤξευρῃ τινὰς τὰ αὐτὰ μυστικά, εἰ μὴ μόνον οἱ κομισάριοι τῆς αὐτῆς βασιλείας καὶ ὑπόσχεται νὰ δουλεύῃ πιστὰ χωρὶς δόλον τὴν αὐτὴν βασιλείαν καὶ μὲ χρεὸς του νὰ ραπορτάρῃ συγγνὰ ὅθεν πρέπει ἐκεῖνα, ὅπου παρ' ἐτέρων μανθάνει, καὶ διὰ τὸ ἀληθὲς βεβαιώνει ἰδιοχείρως μεθ' ὅρκου νὰ φυλάττῃ ὅσα ἀνωτέρω ἐπαγγέλλῃ, εἰς πιστῶσιν τῆς ἀσφαλείας καὶ ἐμπροσθεν ἡμῶν τῶν ρηθέντων, ὅρκον ὁμνῶν ἐν τῇ αὐτῇ μεγαλειότητι ὑπόσχεται:

Βαγγέλης βελλιανίτης, βίτσε κόνσολε τῆς Νεαπόλεως καὶ ἀγγέντες τῆς δουλεύσεως πάσης Ρωσίας βεβαιῶν ἐν ὄρκῳ μου.

Me presente il Maggiore Luise Sottiri ha prestato il giuramento.

Καὶ παρόντος ἐμοῦ τοῦ πνευματικοῦ Χρυσάνθου Πετροπούλου ὁρκώθῃ ὁ ρηθεὶς βελλιανίτης καὶ μαρτυρῶ.

Παρόντος δὲ ἐμοῦ τοῦ γράψαντος Παΐσιου Βρετοῦ καὶ πνευματικοῦ καπελλάνου τῶν στρατιωτῶν τῆς θαλάσσης ἐδέχθη τὸν αὐτὸν ὅρκον ὁ ρηθεὶς Βελλιανίτης καὶ μαρτυρῶ ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ κόπια τοῦ ὅρκου ἀνικομένη ἀπὸ τὸ λίμπρον τοῦ Σιῶρ Μαγιώρ Λουίτζε Σωτήρι, ὡς ἀνωθεν, τῇ ἰδίᾳ μου χειρί».

II

ΜΟΛΥΒΔΟΒΟΥΛΛΑ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Ἐν τῇ διεξοδικῇ μελέτῃ τοῦ V. Benesovic «Die Byzantinischen Ranglisten nach dem Kletorologion Philothei....» (Byz.-Neugr. Jahrbücher, 5 1926 σ. 152-153) γίνεται λόγος περὶ τῶν μολυβδοβούλλων τῆς Κεφαλληνίας. Χάριν τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὰ Κεφαλληνιακὰ πράγματα μεταφέρονται ἐνταῦθα τὰ σχετικὰ σημειώματα.

1) *Σπαθάριοι καὶ Στρατηγοί*. Μολυβδ. Λέοντος τοῦ Η'—Θ' αἰῶνος (βλ. Κωνσταντοπούλου ἐν Journal International d'Archéol. Numism. 1902, 5 σ. 204 ἀρ. 109 Μολυβδ. Στεφάνου τοῦ Θ' αἰῶνος (παρὰ Κωνσταντ. ἐν. ἀν. σ. 205 ἀρ. 111)

2). *Πρωτοσπαθάριοι καὶ Στρατηγοί*. Μολυβδ. Νικήτα, Η'—Θ' αἰ. (παρὰ Κωνστ. σ. 204 ἀρ. 110). Μολυβδ. Κωνσταντίνου τοῦ Η'—Θ' αἰ. (Schum-Belger Sigillographie, 207).

ΙΑΚΩΒΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ

(1) Εὐρίσκονται ταῦτα μετὰ ἱστορικοῦ δοκιμίου περὶ τῆς μονῆς ἐν τῇ μελέτῃ μου «*Κηπουριωτικά*» ἢ ὁποῖα δημοσιεύεται εἰς τὸ ἐκτυπούμενον τεῦχος τοῦ Καθηγητοῦ κ. Ν. Α. Βέη, Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher.

3) Μολυβδ. Θεοφράστου (οὕτω συνεπλήρωσα· ὁ Benesevic: [...] ρ [...] αστ (ος)) ὑπάτου, βασιλικοῦ κουβικουλαρίου καὶ στρατηγοῦ Κεφαλληνίας, τοῦ Ζ'—Η' αἰῶνος, (παρὰ Β. Pancevko, Κατάλογος τῶν μολυβδοσφύλλων τοῦ ἐν Κ' πόλει Ρωσικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου ἀρ. 408 (439).

4) [M.....] καὶ στρατηγὸς Κεφαλληνίας τοῦ Θ' αἰῶνος παρὰ Schlumberger, 207.

5) Νικόλαος ὕπατος καὶ χαρτουλάριος Κεφαλληνίας (παρὰ Schlumberger, Mélanges, I, 205) τοῦ Η'—Θ' αἰῶνος.

III

ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΝ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΝ

Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Π. Κοντογιάννης ἐκδίδει ἐν τῇ περιοδικῇ «Ἑλληνικά» τόμ. Α' τευχ. 1 (1928) σ. 118—137 πολὺτιμα διὰ τὴν νεωτέραν ἱστορίαν «Δωδεκανησιακά Ἐγγράφα».

Τῶν ἐγγράφων τούτων πρέπει νὰ γίνῃ μνεία ἐνταῦθα, διότι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀναφέρονται εἰς τὸν Καποδίστριαν καὶ τὴν Κυβέρνησιν αὐτοῦ.

IV

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Ὁ κ. Ad. Wilhelm Ἀρχαιολ. Ἐφημερίς, 1924 σ. 60—62 ἀποδεικνύει ὅτι ἐπιγραφή Σάμης νομισθεῖσα ὡς ἐπιτύμβιος (βλ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1922, 100) εἶναι ἀληθῶς τιμητικὴ ἀφιέρωσις. Ὁ κ. Wil. ἀγεται εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἀναγινώσκων ἀντὶ τοῦ [θά] ψε, ἴσε (=εἴσε).

Παρίσι, Δεκέμβριος 1928.

ΔΙΟΝ. Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΣ

ΑΠ' ΤΑ «ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ»,

XVI.

Εἶναι στιγμές, πού στέχω στὸ Ναό σου
καὶ τ' ἄγαλμά σου Ἀγάπη προσκυνάω,
μὲ τὴν προσήλωσή μου ὡς λειτουργό σου
καὶ βουβή μένω ἀντὶ νὰ σ' ἐξυμνάω.
Ἀπ' τὸν ἐξαγνισμό ἔναι πού πονάω
τότε, κι' ἐκστατικῇ σωπαίνω μπρὸς σου,
συχῶρα ἂν δὲ σ' ὕμνῶ, ὅμως κυττάω
μὲ πιότερην εὐλάβεια τὸ Ἱερό σου!
Δὲν εἶναι ἡ λατρεία μου πιὸ λίγη,
ὁ θαυμασμός γιὰ σέ, ἡ εὐγνωμοσύνη,
καὶ μὴ θαρρεῖς τ' Ὠραῖο, πὼς ἔχει φύγει
ἀπ' τὴν ψυχὴ μου. Μόνο μιὰ ὁδὺνὴ
χωρὶς πηγὴ, γλυκὰ, μέσα μὲ πνίγει
στῆς εἰδωλολατρείας μου τὴ δίνη.

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΟΝΙΟ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ὁ φίλος συνεργάτης τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» κ. Διον. Ἀ. Ζακυθηνὸς καταρτίζει ἀπὸ καιρὸ τὴν «Ἰόνιο Βιβλιογραφία» τῶν ἐτῶν 1900 καὶ ὕστερα, ἡ ὁποία θὰ δημοσιευθῇ ἀργότερα κατὰ ὠρισμένα κομμάτια.

Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία», βλέποντας τὸ ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἐργασίας αὐτῆς, παρακαλεῖ τοὺς ἐπτανήσιους λογίους, καθῶς καὶ ὅσους γράφουν σχετικὰ μὲ Ἑπτανησιακὰ θέματα, νὰ στέλνουν τὶς μελέτες τους — δημοσιευμένες σὲ ἰδιαίτερα τεύχη ἢ σὲ περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες — στὴ διεύθυνση:

Mr D. A. Zakythinos
81, Rue Monge
Paris Ve

Ἐπίσης ἄλλο ἔνα ἀντίτυπο στὴν «Ἰόνιο Ἀνθολογία» γιὰ νὰ μένῃ στὴ βιβλιοθήκη της.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» μὲ τὴν εἰσοδὸ τῆς στὸν τρίτο χρόνο τῆς ἔκδοσής της, ὑπόσχεται νὰ δλοκληρώσῃ σ' αὐτὸν τὸ πρόγραμμά της: Νὰ συγκεντρώσῃ τοὺς Ἑπτανήσιους διανοούμενους σ' ἓνα καθαρῶς Ἑπτανησιακὸ περιοδικό. Καὶ καὶ ἄλλο ἀκόμα: Νὰ μετατραπῇ σιγά-σιγά σὲ ἐπιστημονικὸ ἐπτανησιακὸ περιοδικό. Τὰ ἐμπόδια εἶναι τρομαχτικά ἀλλὰ θὰ τὰ ὑπερπηδήσωμε μὲ τὴν ἐπιμονή, μὲ τὴν ἀγάπην τῶν συνδρομητῶν μας καὶ μὲ τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἐκλεκτῶν φίλων μας. Θὰ κρατήσωμε ὅμως καὶ ἀρκετὰς σελίδες γιὰ λογοτεχνικὴ ὕλη. Θὰ προτιμᾶται τῶν Ἑπτανησίων. Μάλιστα γιὰ νὰ ἐνθαρρύνωμε τοὺς νέους λογοτέχνες πού πραγματικὰ ἔχουν κάποιο τάλεντο, ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» θ' ἀφιερῶσιν δύο σελίδες γιὰ τὰ ἔργα τους πού θὰ θέλουν νὰ μᾶς στείλουν ἀπὸ σήμερον μᾶζι μὲ δρ. 25 γιὰ τὸ δικαίωμα τῆς κρίσεως, πού θὰ γίνετα ἀπὸ εἰδικούς συνεργάτες μας. Νᾶναι βέβαιοι πὼς τὰ ἔργα τους, ὅποιας φύσεως καὶ ἀνεῖναι, ἐπιστημονικῆς, λογοτεχνικῆς, ιστορικῆς, θὰ κρίνονται μὲ προσοχὴ καὶ ἂν ἀξίζουν θὰ βρῶσιν κάθε ἡθικὴ ὑποστήριξιν ἀπὸ τὸ περιοδικό. Τὰ ἔργα πού θάχουν ἐπτανησιακὸ θέμα θὰ κρίνονται δωρεάν. Ἀς μᾶς στέλνουν λοιπὸν μὲ θάρρος ὅσοι νοιώθουν πὼς γράφουν κάτι ἀξιοπροσοχῆς· πεζὸ ἢ ποίημα. Θὰ κρίνονται ὅλα μὲ στοργὴ καὶ ἐνδιαφέρον. Εὐγνώμονα θὰ δεχόμεστε ἐπιστημονικὴ ἐπτανησιακὴ ὕλη.

Δημοσιεύουμε ἐνδιαφέρον ἀπόσπασμα ἀπὸ ἓνα γράμμα τοῦ σεβαστοῦ μας φίλου καὶ διαλεχτοῦ ἱστορικοῦ Δημ. Πασχάλη, σχετικὸ μὲ τὴ βιβλιοθήκη τοῦ Δε Βιάζης:

.....Σὰς εὐχαριστῶ πρὸ πάντων πού μοῦ ἐνθυμίζετε τὸν μακαρίτη φίλον καὶ ὀδῶσκαλό σας Δε-Βιάζην. Πόσῃν χαρὰν θὰ ἠσθάνετο ἂν ἐξ ἡμερὸν καὶ εἶλεπε τὴν «Ἰόνιον Ἀνθολογίαν» ἐκδιδομένην ἀπὸ σᾶς. ἔχεν αἰσθήματα ἀγαθὰ καὶ γιὰ ὅλους εἶχε πάντα ἓνα καλὸ λόγο. Φυσικὰ καὶ γιὰ μένα, ἀλλὰ καὶ δὲν μπόρεσα νὰ τοῦ φανῶ ποτὲ χρήσιμος εἰς τίποτε τὸ ἀξίον λόγου. Τὸ 1918 μεταβὰς εἰς Ἀθήνας γιὰ νὰ ζητήσω ἐκτοτε τὴν μετάθεσιν

ΙΑΚΩΒΑΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΑ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΥΚΩΝ

μου από την Ζάκυνθον συνέβη να κάνω λόγο εις κύκλον λογίων, ὅτι ὁ Δε-Βιάζης ἐπένετο. Μεταξὺ τῶν ἄλλων πού με ἤκουαν ἦτο καὶ ὁ παλαιὸς φίλος μου καὶ διαπρεπὴς λογοτέχνης κ. Γιάννης Βλαχογιάννης, Διευθυντὴς τῶν Γενικῶν Ἀρχεῖων τοῦ Κράτους. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ κ. Βλαχογιάννης συναντήσας με πρὸς ἀνέκδοτον ἐπὶ τὸν Δε-Βιάζην ν' ἀγοράσῃ τὴν βιβλιοθήκην του ἀντὶ ἑκατὸν χιλιάδων δραχμῶν—δραχμῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης—με τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἔχῃ ἐξ ὁλοκλήρου ἰδικήν του ἐνὸς θά ἐξῇ καὶ συγχρόνως τοῦ προσέφερε καὶ σημαντικὴν θέσιν εἰς τὰ Γενικά Ἀρχεῖα τοῦ Κράτους. Ἀλλ' ὁ μακαρίτης Δε-Βιάζης ἂν καὶ παμπτωχὸς, δὲν ἐδέχθη, διότι, ὡς μοῦ εἶπε, τὴν μὲν βιβλιοθήκην του τὴν προώριζεν διὰ τὴν Ζάκυνθον, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀγαπήσει ὡς ἄλλην πατρίδα του τὴν δὲ θέσιν τὴν ἠθέλει καὶ ἔχῃ μάλιστα ὑπερμέτρως διὰ τὴν προσφοράν, ἀλλ' ἐν τέλει δὲν ἐδέχθη καὶ αὐτὴν διὰ τὸν ἴδιον λόγον, διότι ἀπὸ ἀγάπης πρὸς τὴν Ζάκυνθον δὲν ἔσπευγε νὰ τὴν ἀφήσῃ εἰς τὰ γηρατεῖα του. Μὲ συνεκίνησε βαθύτατα μέγιστο δακρύων. Βλέπων τότε τὴν αὐταπάρνησιν τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, ὅστις ἦτο ἀληθινὸς μάρτυς τῶν Γραμμάτων, συνέστησα ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ του τὴν προαγωγὴν του εἰς τὸν Χρυσὸν Σταυρὸν, ἡ ὁποία καὶ ἐγένετο.

Σὰς εὐχαριστῶ διὰ τὴν φιλόφροναν ἀποστολὴν τῆς ἀξιολόγου «Ἰονίου Ἀνθολογίας». Εἶνε πράγματι τώρα περισσότερον εὐπαρουσίαστος ἀπὸ τυπογραφικῆς ἀπόψεως ὅτι τὰ περιεχόμενά της ἦσαν πάντοτε πολὺ ἐνδιαφέροντα. Τιμᾶτε ἐξόχως τὴν Ζάκυνθον μὲ τὴν ἔκδοσιν τοιοῦτου λογοτεχνικοῦ δημοσιεύματος, παρόμοιον τοῦ ὁποίου δὲν γνωρίζω νὰ δημοσιεύεται εἰς καμίαν ἄλλην ἐπαρχίαν. Σὰς εὐχαριστῶ καὶ διὰ τὴν τιμὴν πού μοῦ κάμνετε νὰ με θέξω καὶ ἐγὼ εἰς τὴν σύνταξίν της. . . .

— Καὶ μιὰ φορὰ πού γίνεται λόγος γιὰ τὸ Δε-Βιάζην, δημοσιεύουμε τοὺς λόγους τοῦ κ. Τζεγγέλη ἐκ μέρους τῆς Ἀκαδημίας, στὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς ἀναμνηστικῆς πλακὸς στὸ πλῆθος πού πέθανε ὁ ἀληθινὸς δάσκαλός μας, στὶς Φωσκολιανὲς γιορτὲς :

«Ἡ νῆσος τῶν ἀνθέων καὶ τῶν ποιητῶν εὗρεν εἰς τὸν Δε-Βιάζην τὸν αἰώνιον αὐτῆς ἱστοριοδίφην. Ἡ πλᾶξ, τὴν ὁποίαν μετὰ συγκινήσεως ἀποκαλύπτω θὰ διδάσκει εἰς πάντα συμπολίτην του, ὅτι ἀγάπη πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ τοῦ τόπου μας εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἐνδείξις πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα μας».

Ἡ κατάθεσις στεφάνου ἀπὸ τὸν ἴδιο στὸ μνημεῖο τοῦ Φωσκόλου ἦταν ἡ ἐξῆς :

«Τὸν Μεγάλον ποιητὴν τῆς Ζακύνθου, ὅστις ἔψαλλε καὶ ἠγωνίσθη τὴν ζωὴν του ὁλόκληρον διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἡ Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν στεφανώνει εὐλαβῶς μὲ τὴν ἱεράν δάφνην τοῦ Ἀπόλλωνος.»

— Ἀποφασίστηκε εὐτυχῶς ἡ ταξινόμησις τῆς Βιβλιοθήκης Δε-Βιάζην. — Συσταίνουμε ἐπιστημονικὴ καταγραφή καὶ τελεία, ὅλων τῶν χειρογράφων του καὶ ἀρχεῖων, πού εἶναι καὶ τὰ δύο πολυτιμώτατα.

Καὶ μιὰ χειρονομία ἀπὸ τίς λίγες, ἀπὸ τίς σπανιώτατες στὴ Ζάκυνθο. Ἐπειτα ἀπὸ τὸν Δε-Βιάζην νὰ καὶ μιὰ ἄλλη ξένη, μ' εὐγενικὰ αἰσθήματα καὶ ἀγάπην στὰ γράμματα καὶ στὶς καλὰς τέχνες, πού πεθαίνοντας θυμᾶται τὴ Ζάκυνθο. Ἡ ἀληθινή Κἀτε Καρούσου-Κοντονὴ ἀφῆσε στὴ διαθήκῃ της, ἀπὸ κατὰ σ' ὅλα τὰ κοινοφελῆ σωματεῖα καὶ ἕνα ἑκατομύριο σχεδὸν γιὰ τὴν ἰδρυση Ὡδείου. Ἔρχεται μέσ' τὴν ὥρα νὰ ἐνισχύσει τὸ γιγάντιο ἔργο τῆς Φιλαρμονικῆς μας, πού δίκως πόρους, ἀλλὰ σχεδὸν μόνο μὲ τίς εἰσπράξεις τοῦ Ἀν. Βασιλῆ (τὸ περισσότερον ἀπὸ τὴ συνδρομὴ τῆς φτωχολογίας) διατηρεῖται ἀκόμα.

— Στὶς 8 Ἰανουαρίου μίλησε στὸν Παρνασσὸ ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Α. Ἀνδρεάδης μὲ θέμα «Οἱ Ἑβραῖοι ἐν τῷ Βυζαντινῷ κράτει».

ΒΙΒΛΙΑ

— Στρατῆ Μυριβίλλη : «Διηγήματα» (Μυτιλήνη 1928).

Οἱ ἐκδότες φωνάζουν πὼς περνοῦν κρίση. Πὼς τὰ βιβλία μένουν ἀπουλητὰ. Μᾶς τὸ διαψεύδει ἡ πάρα πάνω ἔκδοσις σὲ 1400 ἀντίτυπα πού ἔξοδον.

τῆς μονομιᾶς σ' ἕνα νησί, δίκως καλὰ-καλὰ νὰ κυκλοφορήσῃ. Δὲν εἶνε τίποτα τὸ παράδοξο. Ἐπειτα ἀπὸ κείνα τοῦ Θρ. Καστανάκη εἶναι τὰ δευτέρω πού κλειοῦν τὸ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον. Γιὰ τὴν πρωτοτυπία τους γιὰ τὸ ξεπέρασμα τοῦ ἐλληνικοῦ διανοητικοῦ ὁρίζοντα. Καὶ τῶν δύο τὸ μυαλὸ εἶναι σὲ κίνησιν ἀνίσχυο ἐργατικὸ Ἐνθ' στὴν Ἑλλάδα ὅλα τὰ στηρίζουμε στὴν ἐμπνευσιν. Τὸ μυαλὸ μας εἶναι δυσκίνητο, ἀρθρῖτικό. Κι' αὐτὸ εἶναι κατὰ μᾶς ἡ ἐξήγησις τοῦ φαινομένου τῆς φτωχῆς παραγωγῆς τῆς τωρινῆς ἐποχῆς, πού μᾶς κάνει τὴν ἐντύπωσιν πὼς περιμένουμε σὲ προσοχὴ θεοσκευτική κάποιο γεγονός, κάποιο μεσσία.

Στὴ συλλογὴ τοῦ Μυριβίλλη εἶναι πέντε διηγήματα, δύο ἡθοιογραφικά καὶ ἕνα ψυχογραφικοῦ-ηθοιογραφικοῦ. «Τὸ Βγενάκι», καὶ δύο πολεμικά, τὰ θωραϊότερα πού θὰ μιλήσουμε. «Ὁ πόλεμος» καὶ «Θυσία στὸν Ἥλιο».

Μιὰ εἰκόνα τοῦ πολέμου. Μιὰ εἰκόνα μιᾶς φάσης, μὰ πούναι ἀρκετὴ γιὰ νὰ μᾶς ἀναπαραστήσῃ ὁλόκληρον τὸ φριχτὸ δράμα τῆς ἀπαίσιος λέξης. Περνοῦν τὰ ἐπεισόδια ζωντανά, τραγικά, νοπὰ μὲ τὴ φυσικότητα κινήματος-γραφικῆς ταινίας. Δὲ διαβάζουμε. Βλέπουμε, τάλαιπωριόμαστε καὶ ἐμεῖς. Ἡ πορεία στὸ σκοτάδι, ἡ βροχὴ πού δέρνει ἀλύπητα τοὺς ξεπνομένους ἀπ' τὴν κούραση φαντάρους. Νιώθουμε μὲ τρόμο ζωντανό, σκληρό, τὸ τέρας τοῦ πανικοῦ. Τὴ λατάρια, τὴ δίψα τῆς ἐκδίκης, τίς σκληρότητες, τίς γενναίουφυχες, τοὺς διαταγμούς, τὴν ἀπελπίσιν. Τίς μικρὲς ἐκείνες λεπτομέρειες πού χάνονται μπρὸς τὸ τεράστιο θέμα, μὰ καὶ πού εἶναι ὁλόκληροι ψυχικοὶ κλονισμοί, στὴ ζωὴ τοῦ ἀψυχου κτήνους, πού γίνεται ὁ ἄνθρωπος στὸν πόλεμο. Τὰ μικρὰ ἐκεῖνα πραγματάκια πού ἔχουν καὶ αὐτὰ ἕνα ὄνομα συμβατικὸ, ἀχρωμάτιστο ὅπως ἡ «νύχτα». Μὰ εἶναι καὶ τὸ σκοτάδι τῆς «θυσίας στὸν Ἥλιο».

Κ' ἔπειτα ὅλα τὰ συναισθήματα τοῦ στρατιώτη, τοῦ νικητῆ καὶ ἡττημένου, τὴν ἀποκτήνωσι καὶ τὸν ἀνθρωπισμὸ του. Ὅλος ὁ πόλεμος, ἡ μεγάλη τραγωδία, σὲ λίγες σελίδες. Ἀναντίρρητα καὶ σὲ 10,000 ἀντίτυπα νὰ τυπώνονταν θὰ ἔξοδονταν πρὶν κυκλοφορήσουν. Γιὰ τὸ θέμα τους, γιὰ τοὺς ἀπειρους πελάτες τους, γιὰ τὸ ἐνδιαφέρον τους. Μερικὰ κομμάτια τους εἶν' ἀληθινὰ ἀριστουργήματα. Μερικὲς φράσεις τους ἀκόμα, πού δείχνουν συγγραφέα, δυνατό, ἀσυνήθιστο στὴ χώρα μας. Ὁ Μυριβίλλης εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ χρονογράφος καὶ ζωγράφος. Καὶ κάνει τιμὴ στὴν Ἑλληνικὴ λογοτεχνία.

Μιν.

«Ἡμερολόγιον Ἰθάκης 1929».

Ἡ Ἰθάκη σήμερον βρίσκεται στὴν πρώτη θέση ἀνάμεσα στὴν Ἑπτανήσιακή οἰκογένεια, τοῦλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ τὴ δημοσιογραφία καὶ τὴν πνευματικὴ κίνησιν.—Τὸ θαυμαστὸ ἡμερολόγιον πού μᾶς δίνει τώρα, τὸ ἐκδίδει ἡ Ἐνωσις τῶν ἀπανταχοῦ Ἰθακησίων. Τὴν εὐεργετικὴν καὶ ἀπίστευτην δρᾶσιν παρακολουθοῦμε ταχινὰ στὴν ἐφημερίδα «Ἰθάκη». Ἀν ὅλοι μας οἱ Ἑπτανήσιοι ἀκολουθούσαμε τὸ παράδειγμα τῶν Ἰθακησίων, δὲ θὰ βρισκόταν στὴ θέση πού τώρα βρίσκεται ἡ Ἑπτανήσος. Ὁ Β' αὐτὸς τόμος τοῦ ἡμερολογίου, κομψότατος, πολυτελέστατος, μὲ 225 σελίδες, μὲ ὁραιότατες εἰκόνες καὶ σκίτσα, μὲ ποικίλην ὕλη ἐπιφανῶν λογίων, εἶναι τίτλος τιμῆς γιὰ τὰ νησιά μας. Περιέχει καὶ μιὰ μελέτη τῆς κ. Μαριέττας Μινότου. Τρεῖς μεταφραστές τοῦ Ὁμήρου (Φωσκόλος, Μόντι, Πινδεδμόντι).—Τὸ τεῦχος πωλεῖται 100 δραχμῆς.—Οἱ ἀναγνώστες μας μποροῦν νὰ τὰ παραγγείλουν καὶ στὰ γραφεῖα μας.

— Δημ. Π. Πασχάλης : «Ἡ Ἀνδρῶς», ἥτοι ἱστορία τῆς νήσου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς.—Ἀθῆναι, τυπογραφεῖον «Ἐστίας», 1927.—Γιὰ τὸ μνημειώδες αὐτὸ ἔργο τοῦ σοφοῦ ἱστορικοῦ εἶναι περὶ τὰ ὅλα. Ταξινομημένο ἐπιστημονικὰ, εἶναι ὀχι μόνον μοναδικὸ στὸ ἔλδος του καὶ στὴν ἐργασία ἀλλὰ καὶ ἐνδιαφέρον καὶ τερπνοδιάβαστο γιὰ κείνους πού ἀγαποῦν τὴν ἱστορίαν. Παράλληλα μ' ἐκείνῃ τοῦ νησιοῦ περνᾷ καὶ ἡ τότε κατάσταση τοῦ κόσμου, μὲ ἐπιστημονικὴ ἀκρίβεια, σαφήνεια καὶ ζωτικότητα.

ΙΑΚΩΒ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΡΑΤΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ

— Ἰωάν. Μ. Παναγιωτοπούλου : «Πλήθη, δμάδες, ἄτομα». Κοινωνιολογική μελέτη. Περιοδικὸν «Ἐρευνα», Ἐκδοτικὸς Οἶκος Α. Κασσιγόνη—1928—δραχ. 8.—

— Κοκκινάκη : «Ἡ τελευταία συμφωνία». Ποιητικὴ συλλογή.

— Κοντέσσας ντὲ Νοάιγ : «Ποιήματα». 1928.—Μετάφραση ἀριστουργηματικῆ Μυρτιώτισσας.—Τὰ «Ἀπὸ τὶς Αἰώνιες Δυνάμεις» εἶναι γνωστὰ στοὺς ἀναγνώστες μας, ἀπὸ τὴ δημοσίευσή τους στὴν «Ἀνθολογία».

— Δημήτρη Οἰκονομίδη : «Στὸν ἀπέραντο κόσμον». Ποιητικὴ συλλογή. Ἀθήνα 1928. Δραχμὲς 15.

— Μερόπης Π. Τσιώμου : «Ἡμερολόγιο Θεσσαλονίκης». Πλούσια ἐκδοσις 288 σελίδων. Μέσ' τὴν ποικίλῃ ὕλῃ εἶναι κ' ἓνα Ζακνυθινό : «Τὸ παραμῦθι τῆς αὐγῆς» (Ἀπὸ τὶς ὥραιότερες Ζακνυθινὲς παραδόσεις) τῆς Μαριέττας Μινώτου.

— Βασιλείου Λαμπρολέσιου : «Γύρω ἀπ' τὸ Νέκταρ». Ποιητικὴ συλλογή. Ἀθήναι 1927.

— Νικολάου Β. Τωμαδάκι : «Στέφανος Ξανθοδίδης» (φιλολογικὸ μνημόσυνο). Χανιά 1928.

— Κωνστ. Ράδου : «Βυζαντινὰ σκιαγραφήματα. Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἡρόκλητος». —Ἐλευθερουδάκης, 1928.—

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

— «Παξοί». —Μέσα στὸν Ἑπτανησιακὸ τύπο, ἀνάμεσα στὶς διαμάχες καὶ προσωπικὲς πολεμικὲς, σοβαρὴ, σεμνὴ, ἐξυπηρετικὴ τῶν συμφερόντων τῶν Παξῶν, πρότυπον δημοσιογραφικοῦ ὁργάνου μὲ ἐκπολιτιστικούς σκοπούς, ἡ ἐφημερίς «Παξοί» μὲ τὸ τελευταῖο της φύλλο μῆκε στὸν 50 χρόνον τῆς ἐκδόσεώς της. Τὸν ἀξιότιμον φίλον διευθυντὴ της ἡ Ἰόνιος Ἀνθολογία συγχαίρει θερμότατα.

— «Ἀλεξανδρινὴ Τέχνη» (Νοέμβριος) : Τὸ τέλος τοῦ διηγήματος τοῦ Βουτυρά «Μέρες τρώματι», δυὸ ποιήματα τοῦ Μαυρέλη, φιλολογικὸ μνημόσυνο τοῦ Σμυρνητοῦ ποιητῆ Δ. Σχμουρόπουλου ἀπὸ τὸ Μπραγκά, βιβλιοκρισίαι κτλ.

— «Πνοή» (Δεκέμβριος) : Ἐνα ὥρατο ποίημα τοῦ Παλαμᾶ «Εὐα», ἄλλο τοῦ Τέλλου Ἄγρα. Ποιήματα καὶ διηγήματα πρωτοπορείας.

— «Ἠχώ τῆς Κεφαλληνίας» (Νοέμβριος) : «Κεφαλλῆνες καὶ Ἰθακήσιοι μέλη τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας», «Ἱστορία τῆς Κεφαλληνίας» ἀπὸ τὸν Εὐάγ. Τσιμαράτο.

— «Νέα Ἑστία» (Χριστούγεννα) : Δυὸ τραγουδάκια τοῦ Ψυχάρη, ποίημα τῆς Ἀθηνᾶς Ταρσούλη «Πατέρας ζωγράφος» καὶ δυὸ τοῦ Βουτιεριδῆ.

— «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» : Λαμπρὸ περιοδικὸν σύγγραμμα ἐκδιδόμενον προνοίᾳ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σπυριδωνος Βλάχου. Ἔτος 3ον (1928). Τεῦχος Α' Β' Γ'. Πολυτελέστατη ἐκδοσις 350 σελίδων. Περισπούδαστες μελέταις καὶ μονογραφίαις σχετικαὶς μὲ τὴν Ἠπειρον, τιμὴ ὅχι μόνον στὸν ἐκδότην του καὶ στὴν Ἠπειρον ἀλλὰ σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Τὸ συσταίνουμε θερμὰ στοὺς μακίηνας τῆς Ἑπτανήσου, ὡς σχετιζόμενον καὶ μ' αὐτή.

— «Ἁγιος Σπυριδών». Συνεχίζεται ἡ συνέχεια τοῦ ἄρθρου τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα. «Ἐν ἔγγραφον περὶ τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ Ἀγίου Σπυριδωνος, ἀμφιβόλου γνησιότητος».

— «Μουσικὰ Χρονικά» (τεῦχος 7—8) : Ἀφιερωμένο στὸν Σοῦμπερτ. Ἐνδιαφέροντα μουσικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ ἄρθρα, ἓνα μουσικὸ κομμάτι. «Τὸ μῖσος» στίχοι τοῦ Στέφ. Μαρτζώκη, μουσικὴ Σταύρου Προκοπίου.—Ἐπισκόπηση καλλιτεχνικῆ τῶν συναυλιῶν, φωτεινὰ ἄρθρα τοῦ διευθυντοῦ των κ. Δαμπελέτ, παγκόσμια καλλιτεχνικὴ ζωὴ, διάφορες εἰδήσεις ἐνδιαφέρουσες τοὺς μουσικολάτρεις. Οἱ Ἑπτανήσιοι ποὺ ἔχουν ἀνεπτυγμένο ἔμφυτον τὸ μουσικὸ αἰσθημα πρέπει νὰ πέρνουν ὅλοι τὸ ὥρατο τοῦτο περιοδικόν.

ΤΟ ΠΕΡΙΦΗΜΟ ΛΕΥΚΟΜΑ

ΕΠΙ Τῇ

ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ ΤΟΥ ΦΩΣΚΟΛΟΥ

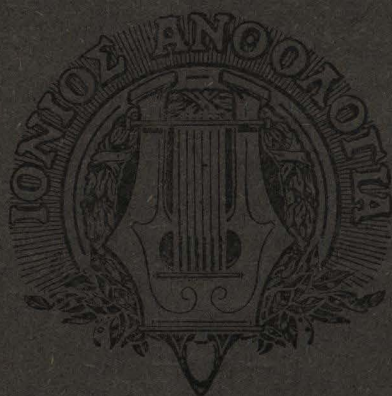
Πολυτελές, μὲ 200 σελίδες καὶ 100 εἰκόνες, μὲ συνεργασίαν τῶν κορυφαίων Ἑλλήνων καὶ Ἰταλῶν λογίων ἐκδοθὲν ὑπὸ τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου,
Πουλιέται δραχ. 28.

Γιὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Ἰονίου Ἀνθολογίας» ποὺ θὰ ἐμβάσουν τὴν ἐτήσιαν συνδρομὴν τοὺς δραχμὰς 50 γιὰ τὸ 1929, δίνεται δωρεάν.

ΧΑΡΙΤΕΣ

τὸ κλασσικὸν ἔργον τοῦ Φωσκόλου σὲ ἀριστοτεχνικὴ μετάφραση μὲ πρόλογον καὶ σχόλια τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου
πουλιέται στοὺς συνδρομητὰς μας
δραχ. 15.

Ἡ αὐτὴ ἑκπτώσις γίνεται καὶ γιὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Νέας Ἑστίας».

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΘΝ. ΒΙΒΛ. ΜΟΥΣΕΙΟΝ
ΑΘΗΝΑΙ